

FOKUS

FORUM FOR WOMEN AND
DEVELOPMENT

#1 / 2018

iFokus

**FNs kvinnekommisjon
setter landsbygda
på kartet**

**Rural women protect
their land and stop
corporate investments**

De globale taperne

**– Kvinner på landsbygda kommer
dårligst ut på alle likestillings-
og utviklingsstatistikker**

Editor's note

TEXT: **ODA GILLEBERG**,
EDITOR, iFOKUS

As this magazine goes to print, the 62nd session of the Commission on the Status of Women (CSW) is about to open in New York, addressing the challenges and opportunities in achieving gender equality and the empowerment of rural women and girls. This is an urgent topic as every gender and development indicator available reveals that, globally, rural women fare worse than rural men and urban women.

Rural women are poorer and hungrier, less likely to own land and property, more likely to experience harmful practices such as female genital mutilation and child marriage, three times more likely to die while giving birth, have less access to contraception and safe abortions, are less likely to attend school or acquire a

formal job, and have more often limited access to justice.

When the UN addressed the same issue at the CSW in 2012, the member countries failed to reach an agreement. Sexual and reproductive health and rights and harmful practices were at the core of the disagreement.

Having failed to reach an agreement once before puts a stronger pressure on the Member States to agree this year. However, the pressure might not be solely beneficial for the empowerment of rural women as compromises will have to be made to secure the agreed conclusions.

Oda Gilleberg
Editor, iFokus

Innhold

- 4** De globale taperne: Spørsmål og svar om kvinner på landsbygda
- 11** Sexually Harassed While Growing our Flowers
- 19** CSW62: FN's kvinnekommisjon setter landsbygda på kartet
- 28** Picking a fight with the second worst corporate human rights violator
- 30** Lillys dagbok
- 33** Boktips
- 34** Minneord om Trine Lynggard
- 35** Backtalk: The Status of Rural Women in Uganda

Vald mot kvinner i tradisjonens navn: Kvart år blir millioner av jenter og kvinner verda over utsette for skadelege praksiser som kjønnslemlesting og barneekteskap.

No Silver Spoon for Rural Women in Morocco: Protecting the land, protecting the future.

Åtte års kamp for et stykke papir: Tusenvis av enker på Sri Lanka kjemper for eiendomsrett.

Ansvarlig utgiver / Publisher:

FOKUS – Forum for kvinner og utviklingsspørsmål
Storgt. 11
0155 Oslo
www.fokuskvinner.no
ISSN: 2535-2970

Artikler i iFokus uttrykker ikke nødvendigvis FOKUS' synspunkter. iFOKUS opererer etter Redaktørplakaten / The views expressed in iFokus do not necessarily reflect the views of FOKUS. iFokus operates by the Norwegian Editorial Declaration.

Published with support from NORAD.

Forside: Stephan Gladieu / World Bank

Bakside: Asian Development Bank / Flickr

Redaktør / Editor: Oda Gilleberg og@fokuskvinner.no

Redaksjonsråd / Editorial board: Oda Gilleberg
Gro Lindstad
Marianne Holden

Design: Oktan Oslo
Trykk / printing: F.J. Stenersen AS
Opplag / Circulation: 3.050

Vi må høre på Purity

GRO LINDSTAD,
DAGLIG LEDER, FOKUS

Da årets møte i FNs Kvinnekommisjon (CSW) åpnet den 12. mars, stod en 23 år gammel kvinne fra Kenya på talerstolen i United Nations General Assembly Hall i New York. Dette var Puritys første utenlandsreise. Foran politikere, diplomater og sivilsamfunnsaktører fra hele verden, delte hun sin historie om hvordan hun som 12-åring nesten endte opp som ektefellen til en 70 år gammel mann.

I utviklingsland blir én av sju jenter under 15 år gift. Purity holdt i tillegg på å bli en av de 3 millioner jentene som blir kjønnslemlestet hvert år. Barne-ekteskap og kjønnslemlestelse er skadelige praksiser som i størst grad rammer jenter på landsbygda.

Men istedenfor å adlyde sin far og tradisjonene til masaiene i Kenya, flyktet hun til et hjelpesenter. Faren ble rasende og Purity ble utstøtt. Hun tilbrakte de neste åtte årene på senteret, og fikk samtidig gå på skole. I dag er hun i ferd med å gjøre ferdig en master på universitetet.

I to tredjedeler av alle utviklingsland får like mange jenter som gutter begynne på skolen, men i mange land hindres fortsatt jenter i å få både grunnskole og videre utdanning. Jenter på landsbygda har større risiko for å ikke få gå på skolen. Uten mulighet til utdanning og kontroll over eget liv, øker også risikoen for å bli utsatt for vold.

Til tross for diskrimineringen er kvinnene på landsbygda ofte familien og lokalsamfunnets ryggrad. De jobber på jorda samtidig som de bidrar med utbredt ubetalt omsorgsarbeid ved å ivareta både barn og eldre i familien.

I mange regioner utgjør kvinner over 60 prosent av de som driver jordbruket. Samtidig eier kvinner kun 13 prosent av jorda de jobber på. Det er en graverende ubalanse i makt som fratrar kvinner egen inntekt og kontroll over egne liv. I opp mot to tredjedeler av landene hvor kvinner er de som driver jordbruket, er det flere kvinner enn menn som er utsatt for fattigdom og sult.

Diskriminerende lovgivning og praksis fratrar kvinner og jenter arv og landrettigheter. Internasjonale selskaper som eksproprierer landområder, forhandler gjerne kun med mennene fordi det er de som formelt eier jorda, selv om det er kvinnene som i stor grad driver jordbruket. Kompensasjonen blir utbetalt til mennene, kvinnene får kanskje ikke

en gang vite størrelsen på utbetalingen. Området de blir flyttet til mangler kanskje infrastruktur, og kvinnene må gå lengre enn før for å hente vann eller få tilgang til helsetilbud.

Kvinner og jenter på landsbygda trenger bedre tilgang til helsetjenester. For eksempel er det et stort behov for seksualundervisning og tilbud om familieplanlegging slik at kvinnene i større grad kan velge selv om og når de skal ha barn.

På FNs Kvinnekommisjon i år skal de som faktisk bor og arbeider på landsbygda få snakke, ikke bare bli snakket om. Tilreisende fra land som Filippinene, Equador, Kenya, Guatemala har kommet til New York for å bli hørt. De representerer et mangfold som også krever å være del av slagordet til FNs Bærekraftsmål: «Leave no one behind». Til nå har mange av disse blitt minst prioritert og sett.

Kvinner på landsbygda er ingen ensartet gruppe, men består av unge og gamle, urfolkskvinner, kvinner med funksjonsnedsettelse, lesbiske og trans, kvinner med og uten utdanning, med og uten jobb, med og uten formelle rettigheter. For å nå FNs Bærekraftsmål innen 2030 må alle FNs medlemsland forstå at alle kvinner og jenter på landsbygda må omfattes av forbedringstiltak. De andre jentene i landsbyen til Purity må også slippe tvangsgifting og lemlestelse. Skal vi nå bærekraftsmålene, må strukturene som undertrykker jenter og kvinner forandres. Det kan FNs medlemsland bidra til under årets CSW. De må høre på Purity. ■

Gro Lindstad,
Daglig leder, FOKUS

«PÅ FNS KVINNEKOMMISSJON I ÅR SKAL DE SOM FAKTISK BOR OG ARBEIDER PÅ LANDSBYGDA FÅ SNAKKE, IKKE BARE BLI SNAKKET OM.»

De globale taperne

I dag finnes det rundt 650 millioner jenter og kvinner i verden som er blitt giftet bort som barn. Ifølge Unicef er tallet på vei ned. Det siste tiåret har antall barneekteskap blitt redusert med 15%. Likevel vil 150 millioner jenter under 18 år bli giftet bort innen 2030 viss ikke innsatsen mot barneekteskap styrkes.
Foto: UN Photo/Armin Hari

Spørsmål og svar om kvinner på landsbygda.

Kvinner på landsbygda kommer dårligst ut på alle kjønns- og utviklingsindikatorer. Skal FNs bærekraftsmål bli oppfylt innen tidsfristen i 2030, må kvinner på landsbygda få mer å si.

1. Hva menes med kvinner på landsbygda?

FNs årlige kvinnekonferanse (CSW) skal i år handle om utfordringer og muligheter for å oppnå likestilling og styrking av kvinner på landsbygda. Men hva mener egentlig FN med «rural women»? Ifølge FN selv, finnes det ikke én global definisjon på hva «rural», eller landsbygda, er. Det er nasjonale forskjeller på hvordan man skiller mellom by og land, men vanligvis avhenger det av stedets størrelse og antall innbyggere. Med dette til grunn anslår FN at kvinner på landsbygda utgjør rundt en fjerdedel av verdens befolkning. Totalt anslås det at rundt 46 prosent av verdens befolkning bor i rurale strøk.

2. Hvorfor skal det avvikles en hel konferanse for å snakke om kvinner på landsbygda?

Rett og slett fordi kvinner på landsbygda kommer mye dårligere ut på alle kjønns- og utviklingsindikatorer sammenlignet med menn på landsbygda og kvinner og menn i urbane strøk.

Det betyr egentlig at alle likestillingsproblemer vi har i verden, forsterkes på landsbygda. De sosiale normene som undertrykker kvinner, står enda sterkere på landsbygda enn i byene.

Ifølge FN er utviklingen av rettigheter og livsmuligheter for kvinner på landsbygda avgjørende for om verden oppnår bærekraftsmålene innen fristen i 2030. Særlig er kvinners rettigheter knyttet til arv og eiendom sterkt knyttet til sjansen for å oppnå målene om matsikkerhet og avskaffelse av fattigdom.

3. Hva er de største utfordringene for kvinner på landsbygda?

Kvinner på landsbygda er uforholdsmessig berørt av sult og fattigdom. Dette skyldes særlig manglende rettigheter til å arve og eie land og begrenset tilgang på naturressurser og godt nok betalte jobber.

Å ha landrettigheter og tilgang til naturressurser er kanskje noe av det viktigste for både kvinner og menn på landsbygda. Mange lever av maten de selv produserer, men levebrødet er usikkert for dem som ikke eier åkeren eller produksjonsmidlene selv. I noen land i Asia og Afrika utgjør kvinner opp mot 60 prosent av arbeidsstyrken i landbruket, men bare 37 av 161 land i verden har lover som sikrer kvinner og menn like rettigheter til å eie, kontrollere og bruke land. I nesten 60 prosent av disse 37 landene fører kulturell og religiøs praksis til at kvinnene likevel blir nektet sine formelle rettigheter.

De fleste jobbene som er tilgjengelig for kvinner på landsbygda er i uformell sektor, for eksempel på plantasjer og i landbrukskjeder. Kvinnene her blir ofte underbetalt, har dårlige arbeidsforhold og liten eller ingen sosial beskyttelse. Lønnsforskjellene mellom kvinner og menn som gjør den samme jobben kan være på hele 40 prosent.

4. På hvilke andre områder kommer kvinner på landsbygda dårlig ut?

Jenter i rural strøk er mindre utdannet enn guttene, og har dårligere tilgang til informasjon, kunnskap, ferdigheter og arbeid. Kvinnene bestemmer mindre og besitter sjeldnere lederposisjoner.

TEXT: **ODA GILLEBERG**,
EDITOR, IFOKUS

FACTS:

- World hunger is on the rise: the estimated number of undernourished people increased from 777 million in 2015 to 815 million in 2016 (FAO, 2017).
- Women and girls represent 60% of all undernourished people in the world (Worldhunger.org, 2016).
- The number of hungry people in the world could be reduced by anything from 100 million to 815 million people if the gender gap in agriculture was closed by giving women farmers more resources (WFP, 2016).
- Many rural women spend up to four hours a day collecting fuel for household use, sometimes travelling 5 to 10 km a day (WFP, 2016).
- On average, 56 percent of the population in countries affected by conflict live in rural areas (FAO, 2017).
- As of 2016, less than half of the world's population (46 per cent) was rural (UNSG, 2018).
- Girls with little schooling are up to six times more likely to be married as children than girls with secondary education. Girls in the poorest 20 per cent of the population and those living in rural areas are the most at risk (UNSG, 2018).

Ifølge FN er kvinneorganisasjoner og kooperativer helt avgjørende for å forbedre kvinners situasjon på landsbygda. Bildet viser kvinner i Luwerodistriktet i Uganda som får støtte fra FOKUS til å etablere kvinnegrupper som produserer og selger jordbruksprodukter. Foto: Abubaker Lubowa

Kvinner og jenter på landsbygda er også mer utsatt for å dø i forbindelse med svangerskap og fødsel, fordi de ofte ikke har tilgang til prevensjon, trygg abort, svangerskapsomsorg og fødselshjelp av god kvalitet. De får også i større grad alvorlige fødsels-skader som fistler, som fører til at de mister kontrollen over egen urin og/eller avføring. Dette fører som oftest til at de blir forlatt av mennene sine og totalt utstøtt av lokalsamfunnet.

I tillegg har jenter og kvinner på landsbygda større risiko for å bli utsatt for vold, barneekteskap og andre skadelige praksiser. Selv om det kanskje finnes lover som skal beskytte dem mot dette, virker disse lovene dårligere på landsbygda der jentene har begrenset tilgang på juridiske tjenester og hvor det kanskje er konflikt mellom offisielle og tradisjonelle lover.

5. Hva slags skadelige praksiser er det snakk om?

Det finnes mange forskjellige skadelige praksiser rundt om i verden, og også gutter og menn er ofre for slike. To av de mest utbredte skadelige praksisene som rammer jenter og kvinner er kjønnslemlestelse og barneekteskap. Det anslås at rundt 200 millioner jenter og kvinner som lever i dag, er kjønnslemlestet. I utviklingsland blir én av fem jenter giftet bort før de fyller 18 år. Fattige jenter på landsbygda er særlig utsatt

for barneekteskap, som igjen øker faren for tenåringsgraviditet.

Andre typer skadelige praksiser som i størst grad berører jenter og kvinner er bl.a. favorisering av gutter og kjønnsseleksjon, betaling av medgift, konekidnapping, konearving, «æresbasert» vold, hekseforfølgelse, jomfrutesting og bryststryking. Les mer om skadelige praksiser på s. 7.

6. Hvordan kan forholdene for kvinner på landsbygda forbedres?

Hvert enkelt land må avvikle kjønnsdiskriminerende lover, innføre og iverksette økonomisk og sosial politikk som styrker rurale jenter og kvinners rettigheter og muligheter, og gjøre det lovlig og mulig for kvinner å delta i fagforeninger og danne organisasjoner.

Kvinneorganisasjoner og kooperativer er også helt avgjørende for at

og oppnå alle bærekraftsmålene, deriblant kvinner og jenter på landsbygda i de fattigste landene.

8. Hva har med kvinner på landsbygda å gjøre?

Mennesker som bor avsidesliggende til, som kanskje ikke kan nås med motoriserte kjøretøy, eller som bor i områder som er farlig å ferdes i, er vanskelig å nå ut til. Å drive tjenesteyting i rurale områder kan være dyrt og vanskelig, og tilbudet blir deretter. Dette fører for eksempel til at kvinner på landsbygda får et dårligere helsetilbud enn kvinner i urbane strøk, noe som blant annet gjør dem mer utsatt for svangerskaps- og fødselsrelatert dødelighet. Men FNs visjon om «leaving no one behind» innebærer altså at alle kvinner – også de som bor i utilgjengelige områder – skal få bl.a. kvalifisert fødselshjelp.

«FATTIGE JENTER PÅ LANDSBYGDA ER SÆRLIG UTSATT FOR BARNEEKTESKAP, SOM IJEN ØKER FAREN FOR TENÅRINGSGRAVIDITET.»

kvinner på landsbygda skal kunne samles og forenes om å kjempe for kvinners rettigheter, mener FN. Ved å samarbeide både politisk og økonomisk, får de større gjennomslagskraft.

Det er også helt avgjørende at kvinner på landsbygda får tilgang til helsetjenester av god kvalitet, inkludert tilgang til prevensjon, trygg abort, svangerskapsomsorg og fødselshjelp.

7. FN snakker om «Leaving no one behind». Hva mener de med det?

Et av hovedprinsippene i FNs bærekraftsmål er at ingen skal bli utelatt, ingen skal bli «left behind». Det betyr at vi må nå de mest sårbare for å klare å utrydde ekstrem fattigdom

9. Hva kan komme ut av CSW i år?

For at det skal komme noe ut av CSW, må medlemslandene komme til enighet om en slutterklæring. I en slik erklæring vil det ligge forpliktelser som landene må rapportere på to år senere. Førrige gang utfordringer og muligheter for å oppnå likestilling og styrking av kvinner på landsbygda var oppe til diskusjon, ble det ingen enighet. Den gang, i 2012, var det uenigheter omkring kvinners seksuelle og reproduktive rettigheter og skadelige praksiser som var roten til uenigheten. Dersom landene klarer å komme til enighet i år, kan situasjonen for kvinner på landsbygda mange steder bli forbedret da medlemsland blir nødt til å iverksette tiltak. ■

Photo: Juliana Cunha/Flickr

Vald mot kvinner i tradisjonens namn

Millionar av jenter og kvinner verda over blir kvart år utsette for skadelege praksisar som kjønnslemlesting og barneekteskap. Årsakene er manglande likestilling og eit ønske om å kontrollera kvinners seksualitet og reproduksjon. Kvinner på landsbygda er særleg utsette.

Skadelege skikkar basert på tradisjon, kultur, religion og overtru rammar kvinner gjennom heile livsløpet og ofte blir den same kvinna utsett for fleire former for skadelege praksisar.

Fellesnemnaren for alle skadelege praksisar er at dei er forankra i sosiale normer som blir oppretthaldne av underliggande kjønnsstrukturar og maktforhold. Skadelege praksisar blir ofte brukt som eit middel for å verna om lokalsamfunnet si «ære» og for å kontrollera kvinner – særleg kvinners kroppar og seksualitet. Skadelege praksisar bryt med kvinner og jenters universelle menneskerettar og utgjer ei ekstrem form for kjønnsdiskriminering.

Uønskte jentebarn

Kjønnsdiskrimineringa begynner faktisk allereie før jenter blir fødde. I land som Kina, India, Armenia og Aserbajdsjan er kjønnsseleksjon ein utbreidd skadeleg praksis, ettersom gutebarn blir sett på som meir verdifulle enn jentebarn. Kvinner som er planlagt gravide aborterer

bort friske jentefoster og nyfødde jentebabyar blir drepne av familien – berre fordi dei har feil kjønn. Ofte skjer dette på bakgrunn av tvang frå ektemann, svigerfamilie og andre, og det sosiale presset aukar dersom eit ektepar har éi eller fleire døtrer frå før. Gutefødsjar blir feira, medan jentefødsjar blir forbigått i det stille. Mødrene blir også gjerne straffa dersom dei berre føder døtrer.

Skeiv kjønnsbalanse fører til menneskehandel

Resultatet av at jenter blir systematisk valt bort i enkelte land er ein skeiv kjønnsbalanse, som har store demografiske og sosiale konsekvensar. I Kina er det i dag over 32 millionar fleire menn enn kvinner, ifølgje landets nasjonale statistikkbyrå. Den skeive kjønnsbalansen gjer det stadig vanskelegare for gifteklare kinesiske menn å finna ein partner, og situasjonen er særleg alvorleg på landsbygda der kjønnsdiskrimineringa og favoriseringa av søner står sterkast. Ekspertar er bekymra for at den skeive kjønnsbalansen igjen vil føra til meir vald mot kvinner, blant anna i form av menneskehandel. Det finst mange

TEKST: **BORGHILD BERGE**,
ANALYSE- OG UTVIKLINGS-
RÅDGIVAR I FOKUS

SKADELEGE PRAKSISAR

Kjønnsseleksjon og favorisering av gutar

■ UNFPA anslår at rundt 117 millionar kvinner er «sakna» i Asia og Europa som følgje av at jentebarn systematisk blir valt bort.

■ Den skadelege praksisen er mest utbreidd i Kina, India, Vietnam, Bangladesh, Nepal, Singapore, Aserbajdsjan, Armenia, Georgia, Makedonia og Montenegro.

Medgiftsrelatert vald

■ I India er det rundt 8000 medgiftsrelaterte dødsfall kvart år*. Ofte blir kvinnene brent levande eller tvinga til å ta sjølv-mord, fordi dei ikkje klarer å innfri brudgommen og svingerfamilien sine krav til medgift i form av pengar, smykke eller bilar (BBC, 2017).

Kjønnslemlesting

■ Prosentandel kvinner mellom 15 og 49 år som er kjønnslemlesta i utvalde land (UNICEF, 2017).

Somalia: 98 prosent
Guinea: 97 prosent
Djibouti: 93 prosent
Sierra Leone: 90 prosent
Mali: 89 prosent
Egypt: 87 prosent
Sudan: 87 prosent
Eritrea: 83 prosent
Burkina Faso: 76 prosent
Gambia: 75 prosent

Barneekteskap

■ Dei 20 landa med dei høgaste barneekteskapsratane: Niger, Den sentralafrikanske republikk, Tsjad, Bangladesh, Burkina Faso, Guinea, Mali, Sør-Sudan, Mosambik, India, Somalia, Nigeria, Malawi, Eritrea, Madagaskar, Nicaragua, Etiopia, Uganda, Sierra Leone og Den demokratiske republikken Kongo (UNICEF, 2017).

■ I utviklingsland skjer ni av ti tenåringsfødslar innanfor ekteskap eller ekteskapsliknande forhold. I desse landa er komplikasjonar i samband med svangerskap, utrygge abortar og fødslar blant dei leiande dødsårsakene blant tenåringsjenter i alderen 15 til 19 år (UNFPA).

eksempel på at fattige kvinner og jenter frå Vietnam blir smugla til Kina og tvangsselt som koner til desperate kinesiske menn.

Medgiftsrelatert vald i Sør-Asia

Det er ulike kulturelle årsaker til at jenter blir sett på som ei byrde i fleire land. I India er det blant anna relatert til praksisen med betaling av medgift, som betyr at brura sin familie betalar pengar og andre verdiar til brudgommen sin familie ved ekteskapsinngåing. Dette har tradisjonelt vore meint som ein kompensasjon til brudgommen for at han må forsørge kona si livet ut. Betaling av medgift er ulovleg i India, men blir framleis praktisert i skjul.

Medgiftsrelatert vald er ein skadeleg praksis som er mest vanleg i sørasiatiske land som India, Pakistan, Sri Lanka og Bangladesh og viser til vald mot kvinner som skjer på grunn av ueinighet om medgift. Ofte meiner ektemannen og familien hans at kvinna ikkje har nok medgift med seg inn i ekteskapet. Jenter som blir sett på som «stygge», eller som har nedsett funksjonsevne, er ekstra sårbare, fordi brudgommen og familien då gjerne krev endå større medgift. Vanlege former for medgiftsrelatert vald er fysisk vald, valdtekt, syreangrep og konebrenning, men kvinner blir også myrda eller tvungne til å ta sjølv-mord.

Kjønnslemlesting – eit globalt problem

Verdas land har forplikta seg til å avskaffa alle skadelege praksisar som rammar kvinner og jenter – og kampen mot kjønnslemlesting, barneekteskap og tvangsekteskap blir nemnt spesielt i FN's berekraftsmål.

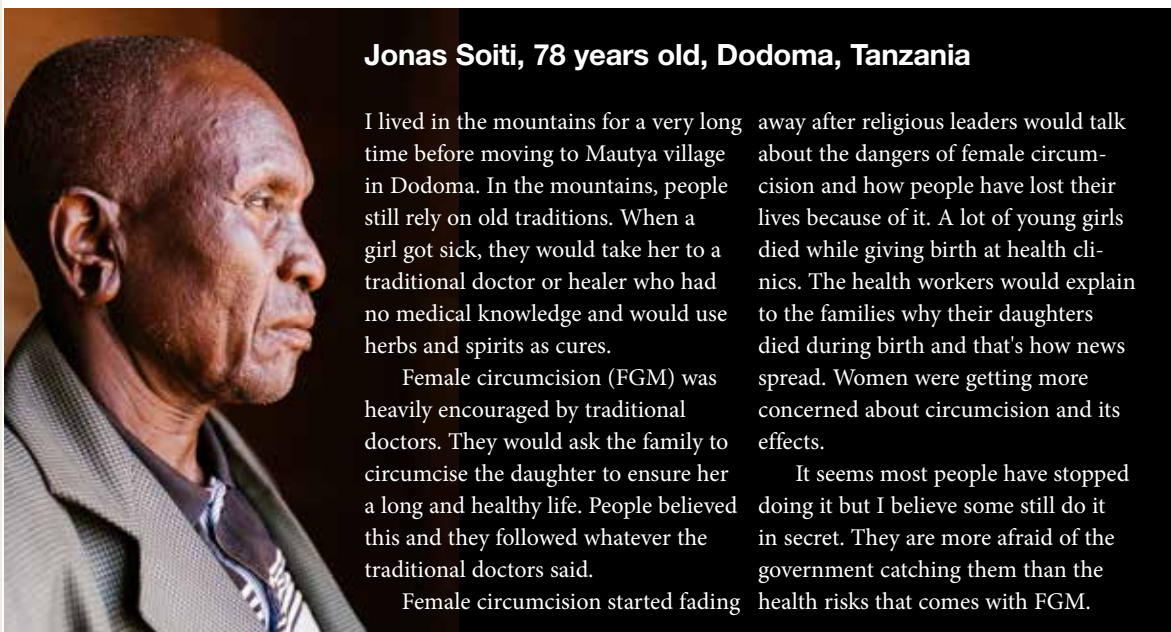
Kjønnslemlesting omfattar alle inngrep som inneber delvis eller fullstendig fjerning av dei ytre kvinnelege kjønnsorgan, eller annan skade på kvinner sine kjønnsorgan utan medisinske grunn.

Studiar viser at jenter på landsbygda sannsynlegvis er meir utsette for kjønnslemlesting, blant anna fordi det er breiare støtte for å vidareføra praksisen på landsbygda. Det finst ikkje sikre tal på kor mange kvinner og jenter som har vore utsette for kjønnslemlesting, men UNFPA og UNICEF anslår at over 200 millionar kvinner og jenter i verda er blitt kjønnslemlesta i dei 30 landa der det finst tilgjengeleg statistikk.

Den skadelege praksisen er særleg utbreidd i Afrika – i eit belte frå Senegal i vest til Etiopia i aust, samt i land i Midtausten som Irak og Jemen, og i visse asiatiske land som Indonesia. Nye studiar viser at kjønnslemlesting er eit globalt fenomen som også eksisterer i land som Colombia, India, Malaysia, Oman og Saudi Arabia. På grunn av auka migrasjon frå landa som praktiserer kjønnslemlesting dei siste tiåra, eksisterer praksisen no også i Europa, Australia og Nord-Amerika.

Vil kontrollera kvinners seksualitet

Det finst fleire former for kjønnslemlesting og det er ulike grunnar til at kjønnslemlesting framleis blir praktisert. I nokre samfunn blir kjønnslemlesting sett på som eit nødvendig overgangsritual for å markera overgangen frå barn til vaksen, medan det i andre samfunn blir sett på som ein føresetnad for å kunna gifta seg. Blant anna blir det argumentert med at praksisen er nødvendig for å kontrollera kvinners seksualitet. Dersom deler av kjønnsorgan, spesielt klitoris, ikkje blir fjerna, blir det hevda at kvinners seksualitet blir umetteleg. Kjønnslemlesting skal bidra til å sikra at kvinna er jomfru før ekteskapet og at ho er trufast etterpå, og det blir også sagt at kjønnslemlesting bidrar til å auka mannens seksuelle nytning. I andre samfunn blir kjønnslemlesting sett på som eit religiøst krav, sjølv om det ikkje finst dekning for dette verken i islam eller kristendom.

Jonas Soiti, 78 years old, Dodoma, Tanzania

I lived in the mountains for a very long time before moving to Mautya village in Dodoma. In the mountains, people still rely on old traditions. When a girl got sick, they would take her to a traditional doctor or healer who had no medical knowledge and would use herbs and spirits as cures.

Female circumcision (FGM) was heavily encouraged by traditional doctors. They would ask the family to circumcise the daughter to ensure her a long and healthy life. People believed this and they followed whatever the traditional doctors said.

Female circumcision started fading

away after religious leaders would talk about the dangers of female circumcision and how people have lost their lives because of it. A lot of young girls died while giving birth at health clinics. The health workers would explain to the families why their daughters died during birth and that's how news spread. Women were getting more concerned about circumcision and its effects.

It seems most people have stopped doing it but I believe some still do it in secret. They are more afraid of the government catching them than the health risks that comes with FGM.

Eliwanjerya Sima, 37 years old, Singida, Tanzania

My name is Eliwanjerya Sima. I am part of the group that's fighting for women's rights and also a member of the village church. I am happy to say that FGM is no longer a practice in this village. It wasn't an easy fight, it was difficult to get these women circumcisers to stop the practice because they got paid to do it, to them it was a way to get some sort of income. I

knew we had to change this.

We met with the circumcisers and educated them on the dangers of female circumcision. We also offered them alternative ways to make an income. Today, most of the ex-circumcisers are part of the women's committee that's fighting to end FGM around different villages in Singida region in Tanzania.

I tillegg spelar økonomiske faktorar inn; i samfunn der kvinner i stor grad er avhengige av menn, må dei gjennomgå kjønnslemlesting for å kunna gifta seg, og dette er også nokon gonger ein føresetnad for retten til å arva. For dei som utfører kjønnslemlesting, kan dette også vera ei stor inntektskjelde.

Jenter på landsbygda blir gifta bort som barn

Kjønnslemlesting er i mange samfunn direkte relatert til barneekteskap. I utviklingsland blir éi av fem jenter gifta bort før dei er 18 – og éi av sju før dei er 15. Fattige jenter på landsbygda er særleg utsette for barneekteskap, i enkelte land i Vest- og Sentral-Afrika og i Latin-Amerika er det dobbelt så mange barneekteskap på landsbygda som i byane.

Å bli gifta bort som barn reduserer sjansen for å få utdanning og aukar sannsynlegheita for tenåringssvangerskap, noko som igjen aukar sjansen for alvorlege helse-skadar – og i verste fall død – i samband med utrygge abortar, graviditet og fødsel.

Korleis kan me avskaffa skadelege praksisar?

Skadelege praksisar som rammar jenter og kvinner er ei ekstrem form for kjønnsdiskriminering og har sitt utspring i sosiale normer i samfunnet. For å kunna bekjempe skadelege praksisar er det viktig å sjå dei ulike formene for skadelege praksisar – og vald mot kvinner generelt – i samanheng, og FN og andre aktørar har som mål å i større grad samordna arbeidet mot skadelege praksisar.

UN Women publiserte nyleg ein rapport om likestilling og berekraftsmåla og viser der til fem hovudtiltak for å bekjempe skadelege praksisar og vald mot kvinner:

1. Innføra lover mot alle skadelege praksisar.
2. Sørga for at lovene blir gjennomført og handheva
3. Gi jenter og kvinner som har vore utsette for skadelege praksisar tilgang til tenester, særleg dei mest sårbare – slik som jenter og kvinner på landsbygda

4. Arbeida aktivt for å utfordra og endra dei underliggende maktstrukturane som diskriminerer jenter og kvinner. Her trengs det innsats både for å endra haldningar og åtferd, sosiale normer og styrka kvinner sine økonomiske rettar.
5. Arbeida for å betra tilgangen på statistikk om skadelege praksisar, både når det gjeld utbreiing og kva som blir gjort for å avskaffa skadelege praksisar. ▣

ANDRE FORMER FOR SKADELEGE PRAKSISAR:

■ **Konekidnapping:** Skadeleg praksis i visse kulturar der unge jenter blir bortførte og tvinga til å gifta seg med kidnapparen sin. Jenta blir ofte utsett for valdtekt av kidnapparen, fordi dette gjer at ho mister jomfrudomen og ikkje vil kunna gifta seg med andre. Jenta sine foreldre vil til slutt ofte godta ekteskapet for å ivareta familien si såkalla «ære». Praksisen er vanleg på landsbygda i Sentral-Asia og Kaukasus, i Etiopia og enkelte andre afrikanske land, Tsjetsjenia og Kirgisistan.

■ **«Æresbasert» vald:** Vald og drap utført mot ei jente eller kvinne av familiemedlemmer, fordi dei er av den oppfatning at ho har brakt skam eller vanære over familien. Oftast er dette relatert til seksualitet og ekteskap. Ifølgje FN skjer det minst 5000 «æresdrap» i året. «Æresdrap» er rapporterte i blant anna Pakistan, India, Egypt, Jordan, Libanon, Marokko, Syria, Irak, Tyrkia og Jemen, i tillegg til i vestlege land – i all hovudsak på grunn av migrasjon.

■ **Konearving:** I enkelte samfunn blir enker tvinga til å gifta seg med sin avdøde manns bror, eller eit anna mannleg medlem av svigerfamilien. Dette skjer i det sørlege Afrika, blant anna på landsbygda i Uganda, Sør-Sudan, Tanzania og Kenya.

■ **Hekseforfølging:** Gjennom historia har kvinner blitt forfulgte, torturerte og drepne, fordi dei

har vore skulda for å vera hekser – og dessverre held denne skadelege praksisen fram i dag. Sikre tal finst ikkje, men FN anslår at dette rammar fleire tusen kvinner og barn kvart år i ulike deler av verda. Det er rapportert om spesielt mange tilfelle i Den demokratiske republikken Kongo, Tanzania, Sør-Afrika, Ghana, Angola, Nigeria, India, Nepal og Papua Ny Guinea.

■ **Jomfrutesting:** I mange lokalsamfunn er det framleis eit krav at ei kvinne må vera jomfru fram til ho gifter seg og enkelte stader blir nedverdiggande jomfrutestar gjennomførte for å kontrollera at kvinner ikkje har hatt sex. Dersom kvinna ikkje får godkjent testen, blir ho ofte utsett for vald og stigmatisering og blir gjerne skulda for å vera prostituert. Dette blir framleis praktisert i land som Sør-Afrika, Afghanistan, Indonesia og Egypt.

■ **Bryststryking:** Bryststryking er ein skadeleg praksis der brysta til unge jenter blir masserte og banka med harde, oppvarma gjenstandar for å stoppa veksten av brystene. Denne skadelege praksisen er særleg utbreidd i Kamerun, der éi av fire jenter har vore utsette for bryststryking, men praksisen finst også i Guinea-Bissau, Tsjad, Togo, Benin og Guinea. Bryststrykinga blir ofte utført av jentene sine mødrer med mål om å forhindra valdtekt og uønskt seksuell merksemd frå menn, som gjerne meiner at unge jenter er klare for sex så snart brysta deira begynner å veksa.

Sexually harassed while growing our flowers

Education helps workers fight gender-based violence in Tanzania's flower industry.

TEXT AND PHOTO: **SAM VOX**,
FREELANCE JOURNALIST,
EAST AFRICA

Every year, tons of flowers are cultivated, exported and offered as gifts around the world. This symbol of romance, friendship and solidarity, displayed from weddings to funerals, has become an international business worth roughly US\$100 billion annually.

Cultivating these flowers are thousands of workers who often toil under harsh conditions - especially in warm southern countries where many farms are located - to serve an increasing demand for export to countries like the United States, Germany, France, the United Kingdom and the Netherlands.

In Tanzania, floriculture has become an important industry, employing thousands of workers.

This comes at a time of increasing awareness, in the world of work, of the difficulties faced by women just because of their gender. It is also helping to shape the discussion around a new International Labour Organization (ILO) convention that could help unions, employers and governments do their utmost to deal with violence in and around the workplace.

Ugly Environment for Women

Photojournalist Sam Vox traveled to Kili Frora, Mt. Meru and Dekker Bruins flower farms in Arusha and Moshi to meet some of Tanzania's female flower workers and talk about their issues.

Through seminars and information sessions, often organised by the Tanzania Plantations and Agriculture Workers Union, women have become more aware of their rights and less afraid of reporting cases of gender-based violence. A receptive management is also essential, these women say.

This farm is a leading exporter of chrysanthemum flowers. It is also a place where harassment against women is widespread.

Speaking on the condition of anonymity, one woman says: "It's become a very ugly environment for women. This is all caused by one man, our manager. We all know about it and it's not a secret anymore. He has sexually harassed a lot of young women and there's nothing we can do about it. If you are young and beautiful, you

Pili Msabaha walking in the greenhouse and looking after the production. Though her workplace has considerably improved the conditions for women, she now hopes that the practices put in place will spread to other farms around the country. Arusha, Tanzania, on 12 December 2017.

become his target. He promises young girls a better work position and also an end-of-year bonus in exchange for sex."

Another worker complained about the lack of mechanisms put in place to deal with these issues.

"We had women who stood up for women's rights but as a result they got fired. This does not help in building a good relationship or confidence with the women in the farms. No one will stand up against the management since everyone is afraid. We do not have a proper system where we can report any sort of harassment."

When women bend down to cultivate flowers, they often feel like the men who work in the production or as security guards stare at them in improper ways.

One woman says: "A woman had flowers in her hand and as she bent over to put them in the basket the security guard grabbed her buttocks. The woman was shocked about what had just happened. The security guard then tried to put his hand into the woman's coat to grab her breasts. The woman panicked and asked him to stop. She took her basket and moved away from the security guard, but he followed her and insulted her. He verbally abused her because she refused to be touched by him."

Education Plays a Vital Role

Pili Msabaha, a flower grower at Mt. Meru Flower Farms, says a lot has changed regarding discrimination and harassment since she started working on the farm, thanks to information sessions on labour and women's rights, as well as a more receptive management.

According to Pili: "One of the biggest challenges was to get women to understand that any sort of harassment is not acceptable, be it physical or verbal. Once they understood this, the next step was to get them to speak up when it happens.

"It's been difficult for women to come forward because a lot of them fear they would lose their jobs. Every one

of us depends on these jobs to care and support our families.

"It's hurtful to see women getting harassed but even more hurtful when they are afraid to take any action against it."

Pili strongly believes that education plays a vital role. Most of the women only report sexual harassment but ignore other forms of gender-based discrimination.

"The most important job here is to provide education and have a board that supports us so that women feel confident to come forward and speak up whenever they are discriminated in any way," she says.

Scared to Speak Up

Noely Paulo is also a worker at Mt. Meru Flower Farms and a member of the women's committee which deals with the problems specifically affecting women in the workplace. He believes that men, as the perpetrators of gender-based violence, are part of the solutions to bring about an end to this problem on the farms.

"I volunteer my time to teach my fellow men about laws and rules in the work place. When I teach, I always bring up the subject of harassment, I make sure that they are all aware that it's a crime by law and that they could easily lose their job if they are caught."

«A WOMAN HAD FLOWERS IN HER HAND AND AS SHE BENT OVER TO PUT THEM IN THE BASKET THE SECURITY GUARD GRABBED HER BUTTOCKS.»

He adds: "Some women are scared to speak up or take any action when they are getting harassed, but we encourage bystanders who witness it to report to the committee or even the management.

"Some of these women are so embarrassed to report any sort of harassment, especially when it is sexual harassment. They keep it to themselves and that affects them and their work.

1

Pili Msabaha has been a flower grower at Mt. Meru Flower Farms for seven years. She is also the chairperson of the women's committee, which deals with the problems specifically affecting women in the workplace. Arusha, Tanzania, on 12 December 2017.

2

Noely Paulo works in the post-harvest area at Mt. Meru Flower Farms. He has been with the company for 10 years. Noely is also a member of the women's committee, and part of his work there consists of educating men on work ethics, especially on the topic of harassment. With new employees hired every month, Noely has to repeat the process time and again. Arusha, Tanzania, on 12 December 2017.

iO

Khadija Ramadhani, 45 years old, works at Kili Flora Nursery Project. Farms like these experiment new types of flowers in small batches to see how well they grow. If approved, they are then moved to the bigger greenhouses for large scale growing. Arusha, Tanzania, on 12 December 2017.

1

One of the inspectors at Dekker Bruins checks if the flower picks are the right size and mature enough for processing. Fueled by an increasing demand, workers now have to work longer and harder hours, despite a salary that is barely enough to make ends meet. Dekker Bruins Flower Farms in Moshi, Tanzania, on 15 December 2017.

2

Flower farm workers on their way to work after their daily lunch break. Many of these women complain about the working conditions and gender-based violence that takes place under these greenhouses. Dekker Bruins Flower Farms in Moshi, Tanzania, on 15 December 2017.

"In the committee, there is a system to follow up such cases and get the women to open up. We sometimes move the women to different farms so they can work in peace while we follow up their report."

Women Must Unionize

Aside from having to bend for hours on end, women feel that health and maternity issues are not correctly taken into account by management. Some pregnant women have been forced to continue picking flowers, while older women are not given less strenuous work.

"Pregnant women do not get extra resting time," one worker says.

"They put in the same hours of work just like everyone else.

"It's very saddening to see, especially in the early morning when the farms have just been sprayed with strong pesticides and workers have to start work before the fumes even disappear."

During holiday seasons, and ahead of Valentine's Day, production demands spike and workers are often required to meet unrealistic demands.

The average monthly salary on the farm is 130,000 shillings (US\$58). Bonuses of up to 32,000 shillings (US\$15) can also be paid if workers manage to exceed their job requirements.

Some women often miss their lunch breaks or eat at the farms just to save up time and work for the extra bonus, even though it is becoming increasingly difficult to achieve.

Even with that, one worker says: "That's hardly enough to last you a month. We have to pay rent, transport to work and with the same money we support our

---

«WE HAD WOMEN WHO STOOD UP FOR WOMEN'S RIGHTS BUT AS A RESULT THEY GOT FIRED.»

---

families. There's nothing to save, it's too little for us to live on, most of us have debts with grocery stores where we loan basic house necessities, such as rice and sugar."

The dire economic situation in these regions, combined with family responsibilities, have forced women to accept these conditions. Unions therefore believe that an important part of their work is to convince women to group together to claim better rights. ▣

The majority of workers in these greenhouses are women and their work requires from them to be bent down for up to 10 hours a day. The chrysanthemum flowers they cultivate are then packaged and shipped abroad before they blossom. Depending on the clients order, chrysanthemums come in different colours. Each greenhouse has serial numbers indicating what flower is cultivated. Dekker Bruins Flower Farms in Moshi, Tanzania, on 15 December 2017.

Lager søtpotetchips: I Uganda støtter FOKUS et entreprenørprosjekt for kvinnelige småprodusenter, med det formål at flere kvinner, også de med nedsatt funksjonsevne og hiv, skal bli økonomisk selvstendige.
Foto: Abubaker Lubowa

MORE GENDER EQUALITY = LESS HUNGER

- In developing countries, 79% of economically active women are farmers.
- Women are 43% of the agricultural workforce.
- Female farmers have access to fewer resources than male farmers. If they had the same access, it is estimated that there would be 100 to 150 million fewer hungry people in the world (Save The Children, 2014).
- Studies have consistently found that when women have more control over household income, the health and nutrition of children improves.

Worldhunger.org, 2016: Women and Hunger Facts

Protecting the land, protecting the future

In Imider, Moroccan women protest against a silver mine which is destroying their land.

TEXT AND PHOTO:
LORENA COTZA,
FREELANCE JOURNALIST

When she joined her first protest, Fadma was in her 20s. She could never have thought that, thirty years later, she would still be protesting for the same exact reasons.

“We’re not demanding any special privilege,” says Fadma. “We’re only asking our government to respect our basic human rights. We live in a land full of silver and precious minerals, so why are we so poor? There are no schools, no hospitals, no infrastructure, no employment opportunities. We’ve been protesting for three decades, but nothing has changed.”

Fadma lives in Imider, a remote Moroccan village in the Atlas mountains. It is a land of rare beauty, with a red, rocky desert and fields of olive trees nestled down in the valley. Imider’s territory is also rich in natural resources. Just a few miles from the village, there is one of the biggest silver mines of the African continent. It is hidden behind some hills, but its toxic fumes are often visible for miles and miles.

The mine is run by the Société métallurgique d’Imiter (SMI), a subsidiary of Managem, and the Moroccan royal family is the main shareholder of the company. Since it started extracting silver in 1978, SMI has been steadily expanding its operations, but none of the profit has trickled down to the local population.

“They promised us they would hire youth from Imider and that life would get better for everyone here. They promised us roads and schools,” says Fadma. “They were just empty promises”.

Polluting the Water

While speaking, Fadma keeps knitting a colourful blanket. She weaves red and blue wool threads into an intricate geometrical pattern, working quickly in the dim light before the sun disappears.

Winter is harsh on the top of Mount Albban. At nightfall, the temperature drops below zero and the wind brings the frosty air of the Atlas mountains. The only source of heat are some old gas cookers, where soups and

tajines are prepared. “I weave these blankets to keep us warm. Surviving the winter here isn’t easy, but this is our land and we don’t want to leave,” says Fadma.

In the last few decades, local people have seen their living standards get worse day after day. To extract and process silver, SMI exploits the already scarce water resources of the area. It has polluted the underground water and dried most of the khattaras, the ancient underground system of wells and channels created by the Amazigh indigenous people.

In a place where agriculture is the only source of income, the lack of water and its contamination have had a devastating impact.

“There is a mountain that used to look green. There were olive and fig trees. There were vegetable gardens, where we were growing tangerines and carrots. We have never been rich, but we had everything we needed,” says Aicha, one of the women who has been at the forefront of Imider’ struggle for land and environmental rights.

Aicha explains that when SMI began extracting silver, that mountain turned white, because of the mercury and toxic waste that was being dumped in the soil: “They took most of our water, they polluted our land, and our trees started dying. Even if they close down the mine, they will leave behind only diseases and a dry, polluted land. Nothing else.”

«GIRLS HAVE FEWER EMPLOYMENT OPPORTUNITIES AND THEY ARE ALSO MORE LIKELY TO LEAVE THEIR STUDIES EARLIER, AS THERE ARE NO FACILITIES FOR HIGHER EDUCATION IN THE VILLAGE.»

In 2011, SMI decided to open a well on the top of Mount Albban, just a few miles from Imider. Even though the company didn't hold an official license for this operation, it began pumping down water and directing it to the mine. For local villagers, this was the final straw. "Every time we were opening the sink, only a few drops would come out. In some houses, the water turned red. Some people started to feel sick, they developed serious allergies and diseases that we had never experienced in this area before," says Aicha.

Arresting Peaceful Activists

In August 2011, Imider villagers started protesting against the mine. Everyone joined the movement: women, men, elderly, even children. There had been protests against the mine also in the 1980s and in 1996, but now the community decided to adopt a different approach.

After several failed attempts to negotiate with the company and the local authorities, a group of activists climbed on the top of Mount Albban and closed down the valve of the well. To make sure nobody from the mining company would try to open it again, the activists decided to take turns to guard it. They built some tents, to camp there day and night. Closing that well was the only way to protect their land and keep some water for themselves.

It didn't take long before the government sent helicopters, tanks and heavily armed police. To protect the interests of the mining company, the police arrested scores of peaceful activists and jailed them on fabricated

charges. Some activists were released shortly after. Others, including Aicha's son, were only released in December 2017, more than six years later.

"My son, Mustapha, was one of the first to be arrested and one of the last to be released," says Aicha. "When the protest started, he had been working for two months at the mine. Even if he was working there, he decided to join the protest movement to demand better environmental standards."

Imider's villagers have always been down-to-earth in their demands. Fully aware that the government could never order the mine's closure, they have only been asking the company to guarantee enough clean water for their houses and their fields, not to dump toxic waste in the soil, to hire local youth instead of workers from other regions, and to invest part of their profit into projects for the local community. The company and the authorities, however, have always turned a blind eye to these requests and have violently repressed any form of protest.

"The mining company's managers knew my son was joining the protest camp at the top of Mount Albban," says Aicha. "So one day they asked him to drive one of the managers' car to go and collect something from a nearby village. It was a trap: just outside the gate of the mining site, the police stopped my son and searched the car. They found some silver and accused him of having stolen it. My son tried to explain that it wasn't his car and that he knew nothing of that silver, but it was useless. The policemen knew he was innocent, but they had received orders to arrest him."

1
Amazigh flag at the top of Mount Albban, Imider.

2
Aicha Abouh, environmental rights activist from Imider, Morocco.

3
Young girl at the protest camp at the top of Mount Albban.

«...THEY HAVE ALL BEEN RELEASED, AND I AM THANKFUL FOR THAT, BUT WHO WILL GIVE THEM BACK THE TIME THEY LOST IN PRISON?»

Also three of Fadma's sons were arrested in 2011: "I started to have chronic headaches since my children were arrested. I couldn't bear the thought that they were in jail just because they had tried to peacefully protect this land. Now they have all been released, and I am thankful for that, but who will give them back the time they lost in prison?"

A Permanent Protest

Despite the arrests and the violent repression, Imider's villagers haven't given up their struggle.

They initially thought they would only stay at the top of Mount Albban to guard the well for a couple of days. Then weeks, months, and years passed. More than seven years later, they are still there.

At the end of 2011, before the winter came, the community built some shelters with rocks and clay. What was an improvised protest camp became an organised, permanent sit-in.

Today, colourful murals decorate the walls of some of the huts, and the Amazigh flag waves at the top of the mountain. There is no running water and no heating, but

the carpets and blankets woven by Fadma and the other women make the shelters cosy. There is even a small office, which is the only place of the camp with access to electricity, generated with some solar panels.

Every day, the activists take turns to stay at the camp. Usually only 10 or 15 people sleep there at night, but once a week the whole community climb Mount Albban to join the agraw. An ancient tradition of the indigenous Amazigh people, agraw is a democratic form of decision-making. The villagers sit down in a circle and discuss the community's problems, new strategies and forms of protest, or plans for the future. Protest marches, conferences about climate change, screening of documentaries about environmental issues, football tournaments, exchanges with other environmental rights defenders from around the world: Imider's community is always busy with new activities.

During the agraw, men occupy one side of the circle and women the other half, but everyone – no matter their gender or age – has the chance to express their ideas and concerns. There is no hierarchy: only after consensus among all participants is reached, important decisions can be taken.

No End in Sight

Women have played a crucial role in Imider's struggle, and they have also been the ones suffering the most because of the shortage of water, the pollution, and the lack of economic opportunities.

Only 14 % of the people working for the mine come from Imider, and all of them are men. Girls have fewer

Linda Fouad: Protest march in Imider during COP23 with environmental rights defender from North Dakota. Photo: Linda Fouad.

employment opportunities and they are also more likely to leave their studies earlier, as there are no facilities for higher education in the village. While some boys have moved to other cities to study or to work, most of the girls tend to stay in the village to help their families. Although the authorities haven't arrested any other activist in Imider in recent years and everyone has now been released, the situation for the local population remains dire. The authorities and the company continue to ignore the requests of the local population. Despite several

scientific studies have demonstrated the environmental impact of the mine, SMI continues to pollute the land and to exploit most of the underground water available in the area. Until their requests will be met, Imider's people have vowed to keep protesting.

"It is our ancestors land, we are not going to give up and give it back to the mine. This our land, and we'll keep fighting to protect it", says Aicha. A younger girl, sitting next to her, is nodding. The new generations are ready to carry on their mothers and grandmothers' struggle. □

4

Fatima El Khaloufi, environmental rights activist from Imider, Morocco. December 2016. Credit: Lorena Cotza

5

Imider silver mine, operated by the Société métallurgique d'Imiter and active since 1978.

6

Louho Okcha sits next to the closed valve of a well, on the top of Mount Albban. In 2011, Imider's activists closed this well - that the mining company was trying to use - to keep some water for their village.

7

One of the huts built in the permanent protest camp at the top of Mount Albban.

FAKTA

■ Commission of the Status of Women (CSW) ble etablert i 1946

■ CSW er underlagt FNs økonomiske og sosiale råd ECOSOC som rapporterer til Generalforsamlingen.

■ CSW var ansvarlig for kvinnekongressen i Beijing da landene ble enige om «Beijing Declaration and Platform for Action», 1995.

■ Norge er medlem i kommisjonen frem til 2020 på vegne av de nordiske landene. I praksis er det liten forskjell mellom observatørstatus og medlemskap med mindre kommisjonen skal votere, noe som av og til skjer ved tematiske resolusjoner.

Den 12. mars starter FNs årlige store kvinnekongress i New York. I år skal medlemslandene diskutere utfordringer og muligheter for å styrke kvinner og jenter på landsbygda. Sist gang dette var tema for kongressen, klarte ikke medlemslandene å komme til enighet.

En gang i året møtes diplomater og representanter fra sivilt samfunn fra hele verden ved FNs hovedkvarter i New York for å diskutere utfordringer og fremskritt i arbeidet for likestilling og kvinners rettigheter. FNs kvinnekommisjon, på engelsk Commission on the Status of Women (CSW), er det viktigste internasjonale forumet for å diskutere dette. Målet er å formulere likestillingspolitikk landene kan enes om. Sivilsamfunnet har en sentral rolle for å overvåke og følge opp medlemslandenes forpliktelser.

Hvert år diskuteres ett prioritert tema. I år er det likestilling og styrking av kvinner på landsbygda som står på agendaen. Dette ble også diskutert i 2012. Den gang var religiøse og kulturelle tradisjoner kilde til store uenigheter. Norge var den gangen krass i sin kritikk mot storsamfunnets mangel på å prioritere kvinners menneskerettigheter fremfor kulturelle og skadelige tradisjoner (harmful practices).

Morten Wetland, Norges ambassadør den gangen, sa: «Norway fully respects and protects religious freedom and cultural diversity. But we cannot accept that religious, cultural and certain so-called moral arguments are being used to block decisions and avoid obligations we all know would give millions of women freedom and save hundreds of thousands of lives every year.»

Som nasjonalkomiteé for UN Women har FOKUS en sentral rolle i å fremme stemmene til sivilsamfunnsaktører både internasjonalt og nasjonalt. Med støtte fra Barne- og likestillingsdepartementet gir vi reisestipend til fem av våre medlemsorganisasjoner fra Norge og 10 av våre partnerorganisasjoner fra andre land. På de neste sidene kan du lese mer om hva noen av disse organisasjonene vil kjempe for under Kvinnekommisjonen i New York i mars. □

FNs kvinnekommisjon setter landsbygda på kartet

Bygdekvinner må styrkes for å nå FNs bærekraftsmål

Kvinner på landsbygda må få rett til å produsere mat på egne ressurser til egen familie.

Likestilling er en forutsetning

Norges Bygdekvinnelag representerer 12 000 kvinner fra hele Norge som er aktive pådrivere for levende bygder. Vi kjemper for kvinners økonomiske og sosiale rettigheter på tvers av landegrensener, derfor er årets tema i FNs kvinnekommisjon av spesiell interesse for oss. Å styrke kvinner på landsbygda er en forutsetning for å nå FNs bærekraftsmål 1 om å utrydde fattigdom, og bærekraftsmål 2 om å utrydde sult.

Kvinner i distriktene utgjør i dag en fjerdedel av verdens befolkning, melder FN. Mange av disse har ikke tilgang på trygge velferdstjenester, utdanning, eiendom eller inntekt, og er i større grad enn menn utsatt for vold. Målet om likestilling mellom kjønnene er ikke bare et selvstendig mål, men også en forutsetning for å nå de andre målene.

Livsviktig, sulten bonde

Utfordringene for bygdekvinner finner vi over hele verden.

Jeg vil trekke fram et eksempel som utviklingsfondet presenterer, nemlig gjennomsnittsbonden i Afrika sør for Sahara. Der lever de fleste på landsbygda av det jorda gir. I dag er denne gjennomsnittsbonden en kvinne. Hun livnærer seg på et lite stykke land som i gjennomsnitt er på mellom 1 til 2 hektar. Både hun, mannen og barna jobber på åkeren, hvor de i hovedsak dyrker korn og rotfrukter. De er prisgitt at regnet skal komme i passende mengder for å gi næring til avlingene.

For mange holder ikke avlingene året gjennom og konsekvensen er at folk sulter. Afrikanske bønder er den gruppen som utgjør flertallet av de som sulter i verden. Samtidig står den afrikanske bonden for omtrent 80 prosent av maten som spises på det afrikanske kontinentet, og er derfor blant de aller viktigste matprodusentene i verden.

I tillegg til å fø egen familie, kan produktene selges på det lokale markedet, men inntektene er ofte for lave til å dekke grunnleggende utgifter til mat, utdanning og helse. Manglende inntekter gjør det igjen vanskelig å forbedre produksjonene.

Logiske sammenhenger

Sammenhengen mellom, jordbruk, fattigdom og økonomisk vekst er vesentlig. I følge verdensbanken er vekst i landbruket i gjennomsnitt dobbelt så effektivt for å redusere fattigdom som vekst utenfor landbruket.

Når vi vet at det hovedsakelig er kvinnene som står bak landbruket i de områdene der fattigdommen er størst, vet vi også at en innsats på dette området vil gjøre at vi styrker kvinner på landsbygdas økonomiske og sosiale stilling.

Kvinnens rett til å produsere mat på egne ressurser til egen familie må derfor være et sentralt tema under forhandlingene i FN.

Kvinner må bli sett og hørt

I eksempelet med den afrikanske bonden ser vi mange utfordringer som må løses for å bedre på situasjonen. Norad melder at patriarkalske strukturer innen jordbruket marginaliserer kvinner i de fleste land, slik at de ikke får den støtten de burde til jordbruket sitt og i bearbeiding og salg av landbruksprodukter fra hagebruk. Det er mange endringer som må gjøres. Blant annet må kvinnelige bønder få rett til å eie eget land for produksjon. Bonden må få tilgang til kunnskap om bærekraftig produksjon og kunnskap om effektiv drift og dyrkingsmetoder som kan handtere klimautfordringene. Og bonden må få tilgang på fungerende markeder som er tilpasset bønder og lokalsamfunn. Bonden må også få tilgang til og eierskap til innsatsfaktorer som såvare, investeringskapital, distribusjon og videreforedling.

Når vi prioriterer innsatsen mot kvinnelige bønders rettigheter og muligheter vil vi kunne gjøre mye gjøre for å sikre likestilling. Bygdekvinnelaget ønsker å se resultater på dette i sluttokumentene etter forhandlingene under FNs Kvinnekommisjon. Vi kan ikke være fornøyd før vi har oppnådd endringer i kvinner på landsbygdas rett til å produsere egen mat på egne ressurser. □

TEKST: ELLEN KRAGEBERG,
LEDER I NORGES
BYGDEKVINNELAG

Den levende landsbygda

Kompetansesenter for likestilling (KUN) har et gjennomgående fokus på likestilling, mangfold og inkludering, med et blikk for hvordan verden ser ut utenfor storbyene.

TEKST: **LINDIS SLOAN**, SENIORRÅDGIVER, OG **LINN CECILIE BYLUND**, RÅDGIVER PÅ KOMPETANSESENTER FOR LIKESTILLING (KUN)

I gamle dager. Eller?

I sommer besøkte vår kollega fiskemuseet i Hönö i Sør-Sverige. Hun kom tilbake på kontoret etter ferien og sa med en lettere oppgitt mine: «Det var bare bilder av menn, båter og fisk. Det var som om kvinnene ikke fantes!» Hva med kvinnenes rolle i fiskenæringa? Ofte hadde kvinnene en stor rolle i arbeidet med å sløye fisken, kokte tranen og lagde mat av fisken. Og ikke minst, mannen hadde aldri hatt mulighet til å reise på sjøen i lengre perioder om det ikke hadde vært for kvinnen som tok vare på hus og barn.

Det som er historie på museum her er dagsaktuell virkelighet i store deler av verden. På verdensbasis lever over 70 prosent av verdens fattige i rurale områder, og de fleste arbeider i primærnæringer.

Og er det nå helt borte her, da?

I Norge er fiskerbondehusholdet vi kjenner fra gammel tid blitt til et «fiskerbondeakademiker»-hushold, hvor lønnsarbeid og arbeid i primærnærings kombineres. Det er gjerne kvinnens lønnsarbeid som er basisen for husholdningsinntekten, og gårdsarbeid eller fiske krever minst to voksne om man skal kunne kombinere det med et moderne familieliv. Mangesysleriet lever.

Distriktssamfunn sett med kjønnsblikk er hjertesaken for oss på KUN – de ekstremt kjønnsdelte arbeidshverdagene vi har på bygda skaper utfordringer både for de

som velger tradisjonelt og de som bryter normen. Det er trange rom både for menn og for kvinner, noe som igjen skaper utfordringer for bygdesamfunnet. Hvordan kan folk skape seg gode liv på bygda om ikke forbildene finnes og man snakker høyt om alternativene?

Den levende landsbygda

Samtidig vet vi at aktivister og NGOer fra andre land ser med misunnelse på den norske landsbygda. Den lever jo! Folk bor og jobber utenfor storbyene, og «småbruk» er som vi alltid får høre et av de vanligste søkene på Finn.no. Livet på landsbygda i Norge handler ikke om fravær av muligheter, men om for få folk til å ta mulighetene i bruk. Vi har muligheter og tilbud som ikke er noen selvfølge overalt.

Teknologisk utvikling gir også nye arbeidsmuligheter på bygda, som vårt kompetansemiljø som sitter i Steigen (med 2500 innbyggere og en hurtigbåt til Bodø som ikke går hver dag) er et eksempel på. Takket være gode teknologiske løsninger kan vi samarbeide med bedrifter, kommuner, fylker, direktorat og internasjonale aktører. Hva kan overføres internasjonalt, og hva kan vi lære? Hvilke gode muligheter finnes det?

Vi ser fram til å møte flere som arbeider med lignende problemstillinger under like eller helt forskjellige forhold. ■

Kvinner rammes av global urettferdighet

En av de største globale urettferdighetene som rammer kvinner, er mangel på rett og mulighet til utdanning som danner grunnlag for et selvstendig liv.

Naturkatastrofer som følge av klimaendringer rammer også urettferdig, og det er de fattigste som lider mest. Ifølge statistikk er 70 prosent av de fattigste, kvinner. Disse kvinnene er også som regel avhengig av et liv tilknyttet jord- og skogbruk, og kvinnene står ikke som eiere av eiendommene de arbeider på.

Viktig å plante mer skog

Jord bygges ned og skog rases for å oppnå kortsiktig gevinst. Skog binder karbondioksid og har direkte påvirkning på verdenstemperaturen. Det er nødvendig å påskoge millioner av hektar på jordens overflate.

Skog -og matproduksjon som kvinner er involvert i, er utsatt for klimaendringene i form av vannmangel, erosjon og flom. Med et klima i endring er kvinner og barn spesielt utsatt.

Kvinners rett til å eie jord

Det å eie produksjonsmidler som jord, skog og fast eiendom er et privilegium som svært få kvinner i verden har.

Kvinner eier mindre enn 10 prosent av produksjonsarealet i Asia, Afrika og Latin -og Sør-Amerika. I Afrika er 80 prosent av småskalalandbruket drevet av

kvinnelige bønder, men en svært liten andel av disse eier jorda de dyrker.

Et klima i endring gjør mye skade. De som ikke eier noe, får heller ikke ta del i forsikringsverdier når naturkatastrofene ødelegger.

Likestilling og likeverd

Når rike land gir støtte til regnskogsprosjekter, må det settes krav om at kvinner på grasrota skal inkluderes i prosjektene. Følgelig må politikere og byråkrater skoles til å forstå hvor viktig det er at også kvinner i inkluderes på alle plan.

Hvis kvinner på landsbygda hadde hatt tilgang til de samme ressursene som menn ville:

- matproduksjonen økt med 20 prosent
- kvinnen og familiens inntekt økt
- sult blitt redusert med 12-17 prosent
- det blitt plantet flere trær
- flere kvinner tatt del i beslutninger
- det blitt en global endring i likeverd, rettferdighet og klima
- kvinner fått råderett over sine egne inntekter
- politikk blitt tilpasset kvinners situasjon. □

TEKST: **TONE L. FOGHT** OG **MERETE LARSSON**,
STYREMEDLEMMER I KVINNER
I SKOGBRUKET

Kvinner vil ha jordreform

FNs Bærekraftsmål har «Leave no one behind» som prinsipp. Det sies at kvinner og jenter på landsbygda er dem som er «left furthest behind». Dette må vi gjennom årets Kvinnekommisjon bidra til å endre.

TEKST: EMARGARET EIDE HILLESTAD, LEDER AV KVINNEUTVALGET I NEI TIL EU

Kvinner eiendomsrett

I store deler av verden omfatter kvinners arbeid dyrking av jord, omsorg for husdyr, å sørge for mat, vann og ved til familien, og å ta vare på felles matressurser for lokalsamfunnene. Men de fleste kvinner mangler eiendomsrett til jord, og dermed også økonomiske ressurser til å kjøpe innsatsfaktorer i matproduksjonen. For at kvinner skal kunne utvikle gårdsbruket i tråd med sin kunnskap om jord og jordbruk, er det viktig at kvinnelige gårdbrukere er økonomisk uavhengige.

Ett element for økonomisk selvstendighet er eiendomsretten. Med eiendomsrett kan man skaffe seg tilgang til kapital og dermed også øke sin velstand. Globalt eier kvinner om lag 20 prosent av arealet men utfører om lag 45 prosent av jobben. Dette er ikke unikt for land i Sør. Også i Norge er det få kvinner som står som eiere og driftere av gårdsbruk.

Ansvar for matsikkerhet

Kvinnebønder er spesielt oppmerksomme på nytten av plantegenetisk mangfold, og i mange deler av verden har de hovedansvaret for produksjon av avlinger som er avgjørende for familiens matsikkerhet. Derfor må nasjonale lover og internasjonalt rammeverk sikre kvinners rett til å lagre, bruke og dele egne såfrø. Kvinner må ikke bli straffet på grunn av intellektuelle rettigheter, noe som ofte skjer når kvinner ikke lenger kan bruke eget frømateriale. Kvinner blir på denne måten tvunget til å drive monokultur og dermed blir familiens kosthold også veldig ensidig.

Må sikre kvinners medbestemmelse

I dag bevilges mye penger til opprettelser av kooperativer på landsbygda i store deler av verden. Men man glemmer kjønnsperspektivet på denne utviklingen. Kvinnelige bønders deltakelse i verdikjeden må økes gjennom blant annet støtte til kooperativer, andre organisasjoner, og fri fagorganisering. Kvinner skal kunne være engasjert i, ta del i og ha nytte av alle ledd i verdikjeden for mat, både i produksjon, prosessering, salg og markedsføring av mat. For å styrke kvinner på landsbygda økonomisk er ett tiltak å sikre kvinners medbestemmelse i besluttede organer i kooperativer, bøndenes organisasjoner og øvrige ledd i verdikjeden for mat og landbruksvarer.

CSW må styrke kvinners rett til å eie jord

De fleste land i verden støtter eget jordbruk med offentlige overføringer. FN's Beijing-erklæring sier at alle land må gjennomgå offentlige budsjetter (Gender budgeting) med tanke på at kvinner og menn skal ha lik rett til samfunnets verdiskaping. I mange land knyttes overføringene til eksportjordbruket, mot de store brukene og utbetales til den som eier og drifter gårdsbruket. Det gjør at kvinner får mindre andel av overføringene enn menn. Dette er felles for kvinner på landsbygda både i land i Sør og i Nord.

Årets Kvinnekommisjon må i sin slutterklæring tydelig knytte seg til de mål og indikatorer som er vedtatt i FN's Bærekraftsmål og i Beijing-plattformen vedtatt for over 20 år siden. Kvinners rett til å eie jord må inn i slutt-dokumentet fra årets Kvinnekommisjon. □

#MeTooOnline

Kvinnelige journalister trenger ekstra beskyttelse mot netthets, sier Bibiana Dahle Piene.

Hva blir kjernesaken til IAWRT på CSW i år?

De siste årene har International Association of Women in Radio and Television (IAWRT) vært svært opptatt av sikkerhet for kvinnelige journalister, og i år vil vi jobbe for at mediehusene skal utvikle klare retningslinjer for håndtering av netthets rettet mot kvinnelige journalister. En fersk undersøkelse viser at én av fire kvinner i mediebransjen i Sverige unngår å skrive om temaer som likestilling på grunn av hatefulle meldinger og trusler. Dette er altså mer alvorlig enn vi i utgangspunktet har trodd at det var, også her i Norden. Vi trenger et tydelig lovverk mot netthets, og vi trenger klare, operasjonelle retningslinjer om hvordan dette skal håndteres på et høyere nivå.

IAWRT har jobbet med profileringen i flere år, og på årets CSW får vi uttelling for dette: Vi skal delta på hele sju ulike parallell- og sideeventer. Selv arrangerer vi workshopen #MeTooOnline, som vil markere startskuddet for arbeidet med å utvikle retningslinjer mot netthets. Metoo-kampanjen er forøvrig bare toppen av et isfjell som nå gradvis vil smelte. Det er derfor utrolig viktig at mediebransjen utvikler tydelige regler på håndtering av

netthets slik at kvinnelige journalister kan føle seg trygge med et beskyttende lovverk i ryggen.

Hvilke forventninger har du til norske myndigheter på dette området?

Vi forventer at norske myndigheter bidrar til å sette håndteringen av netthets på dagordenen og går i front som et godt eksempel.

Hva gjør dere for å styrke kvinners rettigheter på landsbygda?

Vi har jobbet med et pilotprosjekt innen utvikling av små, mobile radiostasjoner, som vi ønsker å utvikle videre. Slike lokale radiostasjoner gir lokalbefolkningen, særlig kvinner, en stemme og en mulighet til å bli hørt. Vi mener at dette er en av forutsetningene for å oppnå likestilling. I pilotprosjektet på Filippinene har vi også gitt opplæring om journalistikk, etikk, redigering og teknikk til unge kvinner på landsbygda, noe som har vært svært populært. □

TEKST: MIA FURULUND,
STUDENTPRAKTIKANT I FOKUS

2

1

1

På Filippinene driver IAWRT opplæring i radiojournalistikk av unge kvinner på landsbygda. Radioen er den beste formen for massekommunikasjon når naturkatastrofer inntreffer. Foto: Jola Diones-Mamangun/IAWRT.

2

Bibiana Dahle Piene er journalist og medlem av den norske avdelingen av IAWRT, et verdensomspennende nettverk av kvinnelige journalister. Piene skal representere IAWRT på FNs Kvinnekomisjon i mars.

Interview with Ana Cristina Gonzalez Velez from the organization Le Mesas in Colombia, by Mia Furulund.

La Mesa is going to attend the Commission of the Status of Women (CSW) in New York in March. What will be your priorities this year?

As the prioritized theme for this CSW is the empowerment for rural women and girls, there is an opportunity to insist on the inequalities experienced by rural women in regard to their sexual and reproductive health and rights.

Living in a rural area generally means more vulnerability, inequality and lack of protection and access to services for women. With respect to that, the agreed conclusions at CSW should ensure information, availability and accessibility to sexual and reproductive health services. Besides that, we truly believe that although service and information are important, nothing will ever change if there is no equality in income, education and employment. Rural women's autonomy over their bodies is linked to their autonomy at the economic and political level too.

In addition to that, having the opportunity to share and learn from other partners will enrich our vision at the local level and at the same time we hope to enrich the global vision during the CSW. More links, more alliances and more synergies.

Even though abortion has been legal for over ten years in Colombia, many women are still denied this service. How does this affect women in rural areas compared to women living in city areas?

Women and girls from rural areas face greater barriers to access legal abortions.

This means that the fundamental right to abortion is affected by restrictive practice that in the end affects women's health and dignity and women's life and integrity. As an example, rural women face a higher rate of complications due to the unsafe and uninformed use of medical abortion and if not, they face the lack of services. In some areas they won't find neither providers nor means to transport them to where they can access safe services. All this ends with more expenses and more time consumed in the attempt to fulfill their fundamental right to abortion. ■

«LIVING IN A RURAL AREA GENERALLY MEANS MORE VULNERABILITY, INEQUALITY AND LACK OF PROTECTION-ACCESS TO SERVICES FOR WOMEN»

Inspired by her grandmother, Maria knew early on that she wanted to help others. She was only twelve years old when her brother was kidnapped and killed by the military. From then on and till today she has worked to protect the human rights of indigenous people in Guatemala.

Founded in 1988, Conavigua was established as a response to the unjust actions of the civil war. Their mission is to work for women's right to live a life free of violence.

Interview with Maria Canil Grave, National Coordinator of Widows of Guatemala (CONAVIGUA), by Mia Furulund.

What is your main goal when attending the Commission of the Status of Women (CSW) this year?

In early February this year, I attended a meeting in Santo Domingo with representatives from over 60 NGOs and Regional Networks of women's and feminist organizations in Latin America and the Caribbean. We agreed that it is possible to take decisive steps towards the empowerment of all rural women and girls in the region, and we developed a proposal - as a region - that we will present to the international community at CSW in New York.

We will come with proposals on the topics of land, territory and natural resources as well as water and food sovereignty. We will also focus on violence and human rights, work, social security and education. Health, sexual rights, reproductive rights and political and social participation.

sexual violence and intrafamily violence in these areas especially.

In cases of sexual violence and other forms of violence, rural women have limited access to file formal complaints, and even if they do there are no financial resources to follow up on the complaint. And services in the rural areas are mostly monolingual which means the officials only speak one language.

Rural women also suffer prosecution, intimidation, threat and penalization when defending territory and water from big companies, and they lack access to the justice system because of language differences. There is also a great deal of pollution caused by transnational extractive companies in indigenous territories. Big companies hoard of common natural assets, without prior or informed consultation with the people living in the areas. This is written in the ILO Convention 169, but the companies do not respect the rules of territory. ▣

«I THINK IT IS IMPORTANT TO MAKE VISIBLE THE WORK CARRIED OUT BY WOMEN THROUGHOUT HISTORICAL STRUGGLES.»

What do you consider most important?

I think it is important to make visible the work carried out by women throughout historical struggles. They fought to defend individual and collective rights.

As women, we present our demands to the authorities in defense of mother earth, territory, water, food and sovereignty. Women should be involved in political participation and living a life free of violence with no more impunity, exclusion, or marginalization of women.

How are rural women worse off than women living in urban areas?

Rural women are poor compared to women living in urban areas and are excluded from good health care, education, nutritious food, decent housing and access to land which are better in urban areas. There are also lots of women suffering from different types of psychological violence, emotional violence,

Interview with Elvia Cristina López Aristizábal from the organization Yira Castro in Colombia, by Mia Furulund.

What will be important for you when attending the Commission of the Status of Women (CSW)?

I am excited to have the opportunity to exchange experiences and strategies with others. What I learn can maybe be replicated and help us towards the implementation of the peace agreement in Colombia.

It's very important that the CSW has prioritized the issue of rural women. Throughout history, the world has had conflicts that have resulted in impoverished and underdeveloped communities where rural women have been the most vulnerable off all. Addressing these issues globally will help enhance the role of women as fundamental axes of social transformation.

How are rural women worse off than women living in urban areas?

Urban areas are more developed both financially and politically. This enables better living standards, infrastructure and education. Rural areas on the other hand has historically been characterized as the State's abandonment. This says a lot about how they are left out on their own.

There is a lack of development of governmental social programs, generating backwardness to the communities and their territories. Not to forget the exploitation of natural resources by extractive development models and the presence of illegal groups and armed confrontation scenarios, which undoubtedly increases the risk factors for rural women.

There is an absence of formal and equitable access to land ownership, discrimination based on gender stereotypes and a disproportionate impact of armed conflicts on their lives, which makes rural life so much harder. □

«IT'S VERY IMPORTANT THAT THE CSW HAS PRIORITIZED THE ISSUE OF RURAL WOMEN»

Interview with Ana Maria Top from the organization AGIMS in Guatemala, by Mia Furulund.

What is your main goal when attending the Commission of the Status of Women (CSW) this year?

As an indigenous Maya Kaqchikel woman, it is important for me to represent my people, my community and my country.

My goal is to speak about all forms of racial discrimination that exist in the country of Guatemala. That includes the agrarian situation, violence, exclusion and exploitation that undermine the dignity, life and integrity of indigenous women.

I want to listen to the experiences of all the different people coming to New York, and to share stories about the way of our lives, the resistance and demands of our struggles as rural women, women who have resisted, defended our body and our territory.

How are rural women worse off than women living in urban areas?

The situation of women living in rural areas is quite difficult. You do not have the same opportunities as the ones living in more urban areas, especially concerning health and education.

Most women do not have a job and if they do, their salary is far from decent. The state does not respond to the needs of the people and the consultations promised from the ILO convention are being violated.

There is a lot of violence in all its forms: physical, verbal, psychosocial and patrimonial on the part of the spouses and among cohabitants, we see a lot of machismo.

The women in our communities are experiencing territorial violence. We have companies coming to our communities extracting from our natural resources, through different mining industries, without any consulting.

In the case of urban women, they have a little more access to education and work, but with that said, living in urban areas does not mean that the women live safely. ▣

«MOST WOMEN DO NOT HAVE A JOB AND IF THEY DO, THEIR SALARY IS FAR FROM DECENT»

Machismo: A word of Spanish origin which describes men with an unusually high or exaggerated sense of masculinity. Including an attitude that aggression, strength, sexual prowess, power and control is the measure of someone's manliness. This usually comes with a belief that he should have respect and obedience from men and women around him because of these traits.

Defending her roots, saving more than trees

Beatrice Belen fights multinational corporation to preserve the environment so that her children may have something to inherit.

TEXT AND PHOTO:
KIMBERLIE NGABIT-QUITASOL,
JOURNALIST, PHILIPPINES

Beatrice Belen is an indigenous woman leader from the Western Uma village of Kalinga province in the Cordillera region of the Philippines. She is also a mother, wife, human rights defender and environment advocate.

As an indigenous woman, Beatrice's life and identity is rooted to the land, the Uma tribe's land.

"My umbilical cord is connected to this land. I was forged here. I was born here. It is but right for me to be buried here," she says.

The Uma tribe, just like other indigenous people's around the globe, believe that land is life.

"Land is precious, it is our home, it nurtures us, we have to protect it for the next generation of our tribe, Beatrice says.

"This is why when our land is threatened, we defend it, even with our lives."

A Multinational Threat

And their land is threatened.

Western Uma is among the villages that will be affected by the proposed geothermal project of Chevron, a multinational company that will cover 26,000 hectares of Kalinga province. The project spans the three Kalinga towns: Pasil, Tinglayan and Lubuagan where Western Uma belongs.

Chevron is the steam supplier to eight of the 18 existing geothermal plants in the Philippines. It is a leading energy company in the world that is involved in exploration, production and selling of petroleum products, power generation and bio-fuel research.

Global Exchange, an international human rights organization, labeled Chevron as the second worst corporate human rights violator in 2012 for damaging the ecosystem in Ecuador and repressing protest to oil extraction in Brazil. Chevron's pol-

lution and neglect in the Northern Amazon, human rights abuse in Burma, Thailand and many other cases in North America were not included in the list of Chevron's sins. Bank of America was ranked as worst.

The proposed Chevron project in Western Uma aims to tap the resources at Mt. Binulauan. Its name alone - Binulauan - a common Kalinga term for gold or precious, already describes how important it is to the Kalinga people.

Mt. Binulauan stands 7,641 ft and is classified as an active volcano with fumarole fields and hot springs on its slopes. Binulauan houses the watershed where the headwaters of numerous creeks that flows down to Pasil and Bonog rivers and unites with the mighty Chico River that irrigates rice terraces along the river banks downstream until Tabuk City. Tabuk City is the top rice producer of the Cordillera region. Rice is the staple food of Filipinos.

Apart from taking over the Uma tribe's land, the geothermal project will also adversely impact their rice fields, rivers and forests.

"Geothermal plants pollutes the air and the rivers and can cause subsidence," Beatrice says.

Operations of these plants emit carbon dioxide, methane, ammonia and hydrogen sulfide. The water geothermal plants suck deep from the earth on the other hand contain poisonous chemicals that include arsenic, mercury, boron and antimony.

Beatrice makes brooms and sell them at the town center to be able to buy household supplies.

All these chemicals can adversely affect the water sources, spring, rivers and irrigation as high levels of concentration of these chemicals is detrimental to the living organisms in the rivers and even bigger animals, including humans who drink from contaminated rivers and water sources.

The rice fields depend on the rivers for irrigation and that the drinking water comes from natural springs that flows from the mountain. The rice fields and vegetable gardens have sustained their tribe for generations. "If the project pushes through and the company takes over our land and destroys it, where will we go? What will our children inherit? How about the future generation?" Beatrice asks.

Not Tempted by Golden Promises

Despite the threat the project proposes to the tribe's home, the National Indigenous People's Commission (NCIP), the government agency mandated to protect indigenous peoples in the Philippines, did not only fail to uphold their mandate, but facilitated the approval of Chevron's geothermal project, according to Beatrice.

"Our government officials did not listen to our protests and awarded Chevron the necessary permits required by law despite our opposition," she said.

Beatrice claims that Chevron bribed the tribal leaders to approve the project. This created disunity in the village.

Based on a research conducted by the Cordillera Women's Education Action Research Center (CWEARC) the division is starting to cripple their tribal unity. According to members of the tribes who were interviewed, Chevron has conducted meetings inside their communities with chosen attendees who received per diems and were brought to meetings conducted in several hotels in Tabuk City. It was in these hotels that some of the agreements were drafted and signed.

Beatrice argues that NCIP failed to inform them about the effects of the geothermal project to their village. Chevron promised scholarships, roads, path ways and many other public services long denied by the government.

"The company's offer is not enough to take the place of this land that has fed our tribe for generations now," Beatrice says.

Successful Resilience

In May 2012, the Uma tribe blocked the testing Chevron was supposed to conduct in their village. In January 2013, government troops were deployed to their village, but in a month the tribe succeeded in driving the soldiers out.

However, the soldiers did not leave Beatrice alone.

In October 2015, twenty government soldiers in full combat gear appeared from nowhere and surrounded Beatrice's house. One of the soldiers accused her of providing shelter to New People's Army (NPA) rebels. She was with her two children and two grandchildren at the time.

The NPA is the armed group of the Communist Party of the Philippines (CPP) who has been waging a revolution for nearly 50 years now.

In August of 2016, soldiers from the 501st brigade of the Philippine Army summoned her and others from the village accused as rebel supporters.

"The government soldiers can say whatever they want. What we are fighting for is our land for our children and for the future," Beatrice said in press conference last December 2017 in Baguio City. According to Beatrice, government soldiers have frequented their village from 2013 to 2017. There were times that soldiers would encamp for weeks before leaving. Currently, a detachment of Citizen Armed Force Geographical Unit (CAFGU) of the AFP is stationed in her village amid their protests.

"Our community is peaceful, we do not need them, they are actually a threat in our village," she says. Beatrice and her tribe seemingly succeeded in denying Chevron from proceeding to build its geothermal plant. Chevron has stopped visiting the village after years of unwavering protests.

"We faced Chevron head on and told them over and over that we do not want their project in our land because it will affect our forest, rice fields and upland farms," Beatrice says.

However, Chevron's threat to Kalinga remains as the Department of Energy (DOE) has not yet revoked Chevron's geothermal project in Kalinga. But as does the indigenous people's unwavering commitment to defend their land.

"This land fed our people for generations now, it is our duty to protect it for the generations still to come," Beatrice says. ▣

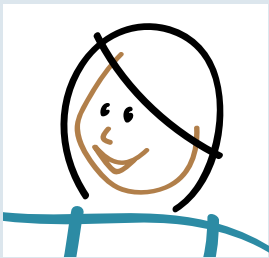
Beatrice joins protest actions in the urban cities to expose what is happening to her village

---

«THIS LAND FED OUR PEOPLE FOR GENERATIONS NOW, IT IS OUR DUTY TO PROTECT IT FOR THE GENERATIONS STILL TO COME.»

LILLYS DAGBOK

TEKST: LILLY

I 2014 ble dere kjent med en fiktiv jente som heter Lilly. Hun skriver dagbok. Gjennom dagboknotatene sine gir hun oss et innblikk i hvordan det er å være jente i vår verden. Vår Lilly er funnet opp, men vi vet at det er mange som ligner på henne der ute, og vi håper at verdens Lilly-er spiller hovedrollene i fortellingene om vår fremtidige verden. De første dagbøkene til Lilly var i Kvinner Sammen nr. 3-4/2014.

Kjære dagbok!

Satt akkurat og leste gjennom dagboken min. Første gangen jeg skrev i den fortalte jeg at jeg ble født i 1995 og at mamma døde under fødselen. Jeg arvet hennes dagbok som jeg har fortsatt å skrive i. Ett sted har mamma skrevet ordet Beijing med store bokstaver og strek under.

Jeg lurte lenge på hvorfor hun hadde skrevet det, men nå har jeg skjønnet at det skjedde en viktig konferanse for kvinner i Beijing i 1995. På den konferansen ble de som var statsledere enige om masse forskjellige ting som handler om kvinners rettigheter. Dette ble skrevet ned i et dokument som heter «Plattform for Action», og landene må følge det som står der og rapportere på det. Jeg leste også at dette dokumentet ser man på når FN arrangerer kvinnekongressen sin i New York i mars hvert år.

På Kvinnekongressen i år skal de visst snakke mest om kvinner på landsbygda, og da ser de på dokumentet fra Beijing og ser om det har skjedd forbedringer. I landsbyen min er det en egen kvinnekommité som gir viktig informasjon til kvinnene rundt i området. F.eks. er det mange som ikke vet at de har lov til å skille seg eller at de har krav på å arve jord etter mannen, broren eller faren sin og at ingen trenger å finne seg i å bli utsatt for overgrep. Det er jo bare så viktig at kvinnene lærer seg mer om hvilke rettigheter de har for det er vel ingen tvil om at situasjonen til kvinner på landsbygda er mye verre enn for menn. Mange blir nektet rettighetene de har. Jeg tror egentlig at situasjonen er verre for kvinner på landsbygda enn kvinner i byene. Vi har ingen steder vi kan gå når vi opplever overgrep og krenkelser og urettferdig behandling f.eks. i arvesaker.

Jeg har lest om «Metoo» kampanjen og synes den er kjempeviktig, men det er litt sårt å tenke på kvinnene her i landsbyen som opplever akkurat det samme, men som ikke har mulighet til verken å si fra eller få hjelp.

Men heldigvis har jeg en stemme og den skal jeg nå bruke. For den gode nyheten er at jeg skal få reise til FNs Kvinnekommisjon i år og delta på Youth Forum. Dette forumet er for ungdom fra forskjellige land og her skal vi sammen drøfte situasjonen for jenter og kvinner på landsbygda. Og til og med lage en uttalelse vi skal gi til FN. Gjett om jeg er glad da for at jeg får delta på dette!

Egentlig er jeg veldig heldig. Jeg har sikkert sagt det til deg før kjære dagbok, men pappa har vært en stor støtte for meg gjennom hele livet. Nå er han så stolt av meg som skal dra til New York selv om de andre mennene i landsbyen ler av dette med likestilling.

Så jeg må bare si at jeg er veldig takknemlig som får denne sjansen og kan bruke stemmen min for å snakke på vegne av kvinnene på landsbygda som sjelden får anledning til å bruke sin stemme.

Lilly, Mars 2018 (23 år)

Åtte års kamp for et stykke papir

Suneetha stråler av glede mens hun holder en papirlapp foran øynene mine. Den er hennes trygghet. Endelig – etter åtte år – holder hun skjøte på den lille eiendommen sin i hånden.

Hvite strender, ville elefanter, teplantasjer og Buddha-statuer. Sri Lanka er igjen på vei opp som et yndet feriemål. Historien til den sør-asiatiske øystaten er mindre idyllisk.

Da Ceylon (som senere endret navn til Sri Lanka) fikk selvstendighet fra britene i 1948, økte motsetningene mellom det singalesiske folkeflertallet og tamilene.

Økonomisk uro og voldelige politiske konfrontasjoner bølget frem og tilbake i flere tiår, og i 1983 brøt borgerkrigen ut for fullt. Mellom 1983 og 2009 ble mellom 70 000 og 80 000 drept, og bare i løpet av de siste månedene av borgerkrigen anslås det at 40 000 ble drept. Sivile ble sittende fast i skuddlinje mellom regjeringsstyrkene og Tamiltigrener (LTTE). FN-rapporter dokumenterer alvorlige brudd på menneskerettighetene og en rekke krigsforbrytelser.

Etter at fredsavtalen ble undertegnet i 2009 har Sri Lanka vært i en oppbyggingsfase. Det har skjedd en økonomisk utvikling og med veksten kommer investeringer, næringsutvikling og turister. Men det har blitt gjort lite for å få til en reell forsoning mellom folkegruppene.

Krigen er ikke over for enkene

For kvinner på landsbygda sluttet ikke utfordringene da borgerkrigen sluttet og fredsavtalen ble underskrevet. Da startet nye utfordringer, og

særlig for alle enkene. Det er registrert mer enn 50 000 enker i det nordlige og østlige Sri Lanka. Omtrent 15 000 defineres som krigsenker. Tallet er antageligvis større. Dette er kvinner som sitter igjen med lite eller helt manglende inntektsgrunnlag utover det de kan produsere selv på jorda de bor på, eller ved å få jobb i lokale fabrikker i en økende tekstilsektor som produserer for internasjonale leverandører.

Men jorda de bor på regnes ofte ikke som deres, og den kan derfor når som helst bli tatt fra dem. Kvinnene mangler gjerne beviset på at de eier huset de bor i og åkerlappen de dyrker på. Mange mistet papirene sine da de flyktet fra krigen. Andre mangler rettighetene til å arve eiendommen fra sin avdøde mann eller familiemedlem.

Å få skjøte på sin egen eiendom har derfor blitt et livsviktig prosjekt for krigsenkene.

Pakket i plast

Det er med forsiktighet hun pakker dokumentet ut av plastposen som beskytter det.

FOKUS har samarbeidet med og støttet en rekke kvinneorganisasjoner på Sri Lanka siden 2011, og jeg har dratt langt ut på landsbygda til landsbyen Kebithigollewa for å møte ti kvinner som har gått sammen for å støtte hverandre i rettighetskampen.

Kvinnene forteller ivrig om

hvordan de har blitt kjent med hverandre og hvordan de drar nytte av hverandre for å fremme ulike type saker til lokale myndigheter. De forteller om hvordan de har oppdaget at de har blitt sterkere når de sammen kan gå til distriktsmyndighetene. Kvinnene er alle enker og har styrke i fellesskapet for å klare seg.

Kvinnen som først åpner plastposen sin for å vise fram sitt livs viktigste papir, heter Suneetha. Hun forteller at det har tatt åtte år å få dette dokumentet som gir henne trygghet. Hun er en av de heldige. Det er fremdeles mange som ikke har fått dokumenter som beviser at de eier jorda de bor på og forvalter. **□**

Etter åtte års kamp har Suneetha endelig fått skjøte til eiendommen sin. Foto: Ragnhild Therese Nordvik.

GRO LINDSTAD,
DAGLIG LEDER, FOKUS

SRI LANKA

■ OFFISIELT NORSK NAVN:

Demokratiske sosialistiske republikk Sri Lanka

■ HOVEDSTAD:

Colombo og Sri Jayawardeneapura Kotte

■ INNBYGGERTALL:

22, 4 millioner (ca 75% singa-lesere, 18% tamiler, 7% moors)

■ LANDAREAL:

62 710 km² (til sammenligning har Norge over 385 000 km²)

■ FFISIELLE SPRÅK:

Singhalesisk, tamil

■ RELIGIONER:

Buddhisme, hinduisme, islam, kristendom

■ STATSOVERHODE:

Maithripala Sirisena

■ RANGERING PÅ GLOBAL GENDER GAP

INDEX: 109 av 144 land.

■ KVINNER FIKK STEMMERETT:

1931

■ BARNE-EKTESKAP:

Aldersgrensen for å inngå ekteskap er 18 år, men 12% av jentene på Sri Lanka blir gift før de har fylt 18 og 2% før de har fylt 15.

Kilder: Store norske leksikon; Global Gender Gap Report 2017.

Global facts on poverty, hunger and education

- 767 million people live below the international poverty line of \$1.90 a day.
- Globally, one in nine people in the world today (815 million) are undernourished.
- The vast majority of the world's hungry people live in developing countries, where 12.9 per cent of the population is undernourished.
- Poor nutrition causes nearly half (45 per cent) of deaths in children under five – 3.1 million children each year.
- Agriculture is the single largest employer in the world, providing livelihoods for 40 per cent of today's global population. It is the largest source of income and jobs for poor rural households.
- Investing in smallholder women and men is an important way to increase food security and nutrition for the poorest.
- If women farmers had the same access to resources as men, the number of hungry in the world could be reduced by up to 150 million.
- Enrolment in primary education in developing countries has reached 91 per cent but 57 million children remain out of school.
- 103 million youth worldwide lack basic literacy skills, and more than 60 per cent of them are women.

Source: Un.org/sustainabledevelopment/

En kvinne på landsbygda i India selger maiskolber langs veien. «Vi hørte stoltheten i stemmen hennes da hun fortalte at det var bare fordi det var søndag at datteren hennes hadde kommet for å hjelpe henne. De andre dagene i uka gikk nemlig datteren på skolen», skriver fotografen. Foto: Sandeepa and Chetan/Flickr. sandeepachetan.com.

Boktips

Lene Wold

ÆRE VÆRE MINE DØTRE

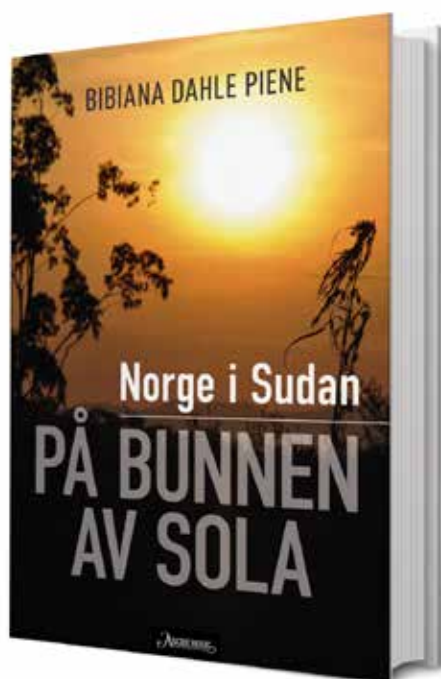
Kagge Forlag (2017)

«Ære være mine døtre» er en rystende fortelling om hva som får en far til sette fellesskapets verdier foran livet til sine egne barn.»

Utdrag: Det var noe som ikke stemte. Baba hadde jo ikke tilgitt henne. Ikke møtt blikket hennes på et halvt år. Ikke snakket til henne, eller anerkjent at hun fantes i huset og var en del av familien. Så hvorfor skulle han ha tilgitt Aisha? Han bebreidet jo henne for alt. At æren hans var krenket. Og at folk nå mente at han var en dårlig far.

Amina visste at Baba aldri ville tilgi dem for det de hadde gjort, og at han aldri ville tilgi seg selv for å ha delt hemmelighetene om fortiden sin med henne. Hva var grunnen til at han ønsket å ha begge døtrene som hadde sveket ham så voldsomt, hjem igjen? Hvorfor ville han i det hele tatt ha dem nær seg?

Amina rugget frem og tilbake på knærne i redsel. For hun visste allerede så altfor godt svaret på det spørsmålet.

Bibiana Dahle Piene

NORGE I SUDAN. PÅ BUNNEN AV SOLA

Aschehoug (2014)

Da verdens yngste nasjon ble til etter å ha utkjempet Afrikas mest langvarige borgerkrig, var det med Norge som fødselsjelper. "Norge i Sudan: På bunnen av sola" er historien om hvordan Norge har preget Sør-Sudans skjebne.

Utdrag: Esther står noen meter bortenfor og følger med. Hun er 17 år gammel og stakk hjemmefra for fem år siden, da faren ville gifte henne bort med en eldre mann fra nabolandsbyen. I følge sørsudansk statistikk blir nesten halvparten av alle jenter giftet bort før de er 19, mange mot sin vilje. Mange er bare elleve eller tolv når de må ta av sted med sin nye ektemann. Jentene kan ikke si nei, de er familiens mest verdifulle salgsvare. Om de nekter, blir de gjerne banket opp til de gir seg.

Esther har klippet håret millimeterkort for å være minst mulig attraktiv blant mennene. Hun studerer hardt, er blitt den nest flinkeste i klassen og har planer om å bli dataingeniør.

«Jeg skal aldri gifte meg,» sier hun og ser alvorlig på meg.

«Hvorfor ikke?»

«Jeg liker ikke menn. De slår,» sier Esther og presser leppene sammen til en tynn strek.

Til minne om Trine Lynggard

FOKUS' første informasjonsleder og iFokus' første redaktør, har gått bort.

Trine Lynggard døde 17. desember 2017, bare 68 år gammel. Trine begynte som informasjonsansvarlig i sekretariatet for TV-aksjonen «Kvinner i den 3. verden» i 1988 etter å ha jobbet som journalist i Klassekampen og senere Osloavisen. I TV-aksjonen hadde hun ansvar for mobilisering av skoleelever rundt i landet. Skoleavisen ble en kjempesuksess under hennes dyktige ledelse.

Etter TV-aksjonen ble Senter for Internasjonale Kvinnespørsmål opprettet. Her ble Trine ansatt som daglig leder frem til 1994. Fra 1994 til 1999 var hun ansatt som informasjonsleder i FOKUS.

Trine var den første redaktøren av magasinet Kvinner Sammen (i dag iFokus), som utkom første gang i 1991. Hun etablerte raskt et nettverk av kvinnelige journalister fra Sør som leverte artikler til magasinet. Trine var opptatt av at stemmene fra grasrota skulle bli hørt og la derfor til rette for flere temanummer hvor sørpартnere bidro med sin kompetanse. Trine var en meget dyktig og kunnskapsrik journalist og fotograf, noe som bidro til å høyne kvaliteten på magasinet.

Trine var en nysgjerrige journalist som var i sitt ess når hun kunne grave i nye saker og tema. Hun møtte alle med respekt og fikk med sin væremåte raskt kontakt med folk, noe som var spesielt viktig på reisene hun var på, men også i det daglige arbeidet i FOKUS. Hun var en uredde person som gjerne reiste til land i krig og konflikt.

I sekretariatet var hun en omsorgsfull og humørfylt kollega. Det ble mye latter rundt bordet når Trine var til stede og hun bidro til et godt arbeidsfelleskap som inkluderte alle. Samtidig var hun raus med å dele sin kunnskap og mange av oss lærte mye om journalistikk og informasjonsformidling av Trine.

Trine vil bli savnet av mange. Hun satte dype spor etter seg, og vil ikke bli glemt.

Vi lyser fred over Trines minne.

Backtalk:

The Status of Rural Women in Uganda

Most rural women in Uganda are small scale farmers and small entrepreneurs. In Luwero for instance, a rural district about 60 kilometers from the capital Kampala in central Uganda, most inhabitants are in subsistence agriculture, agribusiness or trade. Women in Luwero face economic injustices ranging from low legal knowledge, domestic violence, illiteracy, poverty, denial of inheritance rights, land evictions, limited market and capital access, and lack of land ownership.

Gender discrimination in communities and families deprives women on equal access to productive resources and opportunities, due to additional reproductive roles in the family and community. Some of these roles have increased due to neoliberal policies that have reduced government services with a shift to market forces, which many women and poor cannot afford. They affect key sectors such as labor, agriculture, health, water and sanitation in which most women are to be found, or areas such as the justice system that are meant to protect rights. In addition, systemic issues including inadequate public services and infrastructure, few market opportunities or support, and high rates charged on land registration hinders many women from acquiring ownership of land and access to credit.

To improve the situation for rural women in Luwero, FIDA is implementing “Women’s Economic justice” (WE) project in partnership with National Association of Women Organizations in Uganda (NAWOU) and Eastern African Sub Regional Support Initiative for the Advancement of Women (EASSI) with support from FOKUS (forum for women and development) in 13 sub-counties in Luwero District. This has run from 2014-2018 with funding is from NORAD, the Norwegian development agency.

Flower, but no power

FIDA-Uganda also supports women workers in the floriculture sector. Close to 80% of workers in flower farms that export to the EU are women, many of them youth, underprivileged, with low education and from rural backgrounds. FIDA has partnered with

UHISPAWO, their trade union, and partners like FOKUS, and also engaged government agencies like the Labor Ministry and national Human Rights Commission in challenging violations of labor and women’s rights in the sector.

These include poor labor standards, low wages, long working hours, sexual harassment and occupational health and safety issues.

Women and other low cadre workers are affected by corporate practices that prioritize profit over human rights, yet many relevant state agencies to protect workers are under-resourced or weak.

FIDA contributes to UHISPAWO’s institutional building and provides legal representation. In addition to capacity building in legal literacy, FIDA is actively engaged in national and international advocacy. More recently, the practical use of international instruments on business and human rights under UN and OECD Watch has become an important new focus area which has been highlighted in international forums such as the Commission of the Status of Women (CSW). ■

TEXT: **IRENE OVONJI-ODIDA**, CHIEF EXECUTIVE OFFICER OF THE UGANDA ASSOCIATION OF WOMEN LAWYERS (FIDA-UGANDA)

« WOMEN AND OTHER LOW CADRE WORKERS ARE AFFECTED BY CORPORATE PRACTICES THAT PRIORITIZE PROFIT OVER HUMAN RIGHTS. »

FIDA-Uganda is a non-government organization established in 1974. FIDA’s primary objective is to promote human rights and enhance access to justice and legal aid remains its core function and its mission is to promote the human rights and inherent dignity of women and children using the law as a tool for social justice and uses the rights approach to address the economic injustices against women.

B

PostAbonnement

RETURADRESSE: FOKUS
STORGT. 11, 0155 OSLO

Dette er FOKUS

- FOKUS – Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål – arbeider for å styrke kvinners makt, rettigheter og tilgang på ressurser.
- FOKUS ble stiftet i 1995, og er i dag paraply for 60 ulike kvinneorganisasjoner i Norge.
- FOKUS er et kompetanse- og ressurscenter som gjennom utviklingssamarbeid og politisk lobbyarbeid søker å styrke det internasjonale engasjementet og innsatsen for kvinners menneskerettigheter og samfunnsdeltakelse.
- FOKUS har en visjon om en verden basert på likestilling og likeverd, der kvinners menneskerettigheter respekteres og beskyttes, og hvor alle kan delta på lik linje uavhengig av kjønn.
- FOKUS er nasjonalkomiteé for FNs kvinneorganisasjon UN Women.
- FOKUS får økonomisk støtte fra Norad, Barne- og likestillingsdepartementet, Kavlifondet og NOVO Foundation.
- Hennes Kongelige Høyhet Kronprinsesse Mette-Marit er beskytter for FOKUS.

Abonner gratis!

Send navn og adresse til fokus@fokuskvinner.no

